

HRVATSKA NARODNA BANKA

**IZVJEŠĆE O REKONSTRUKCIJI POSLOVNIH DOGAĐAJA U DIREKCIJI
DEVIZNIH SREDSTAVA RIJEČKE BANKE D.D. U RAZDOBLJU OD 1997.
DO DANA 15. OŽUJKA 2002. GODINE**

Zagreb, siječanj 2003.

SADRŽAJ

1. Organizacija deviznog poslovanja Banke	4
1.1. FX arbitraže.....	5
1.2. Currency (FX) Swap	7
1.3. Evidencije o provedenim transakcijama Odjela deviznog tržišta Banke	8
1.4. Sustav izvještavanja u Banci	9
1.4.1. Reklamacije ino-banaka vezane uz poslove Direkcije deviznih sredstava Banke	10
1.5. Objedinjeno praćenje stanja na deviznim računima Banke	12
1.6. Objedinjena kontrola deviznog računa Banke	13
2. Pregled neizmirenih obveza Banke i fiktivnih danih depozita na dan 15. ožujka 2002. godine.....	14
3. Računovodstveni aspekt prikrivanja gubitaka.....	15
3.1. Kontni plan.....	16
3.2. Metode prikrivanja gubitaka ostvarenih po transakcijama deviznog tržišta Banke.....	19
3.2.1. Manipulacija računima danih depozita (kreiranje fiktivnih depozita)	19
3.2.2. Kašnjenje u plaćanju po otvorenim FX arbitražama i zatvaranje jedne FX arbitraže otvaranjem druge.....	22
3.2.3. Neovlašteno uzimanje deviznih depozita.....	24
3.2.4. Knjiženje s krivom valutacijom	25
4. Poslovanje Banke putem "Margin" računa	30
4.1 "Margin" račun kod Carr Futures London	30
4.2. "Margin" račun kod Swiss Finance London.....	35
5. Netting ugovori	43
6. Računovodstvena aplikacija Odjela deviznih sredstava.....	43
7. SWIFT mreža Banke.....	45
8. Unutarnja kontrola i revizija	46
9. Vanjski revizori Banke.....	48
10. Bayerische Landesbank.....	48
11. ISO9001 Operativne procedure.....	49
12. Rekonstrukcija poslovnih događaja/FX arbitraža	52
12.1. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 1998. i njihova raspodjela (u originalnim valutama i USD)	53
12.1.1. Dodatni gubici Banke u 1998. godini.....	54
12.2. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 1999. godini i njihova raspodjela (u USD)	55
12.2.1. Dodatni gubici Banke u 1999. godini.....	57
12.3. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 2000. godini i njihova raspodjela (u USD).....	58
12.3.1. Dodatni gubitak u 2000. godini.....	60
12.4. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 2001. i 2002. godini (do 7.ožujka) i njihova raspodjela (u USD)	62
12.4.1. Dodatni gubitak u 2001. i 2002. godini (do 07. ožujka)	64
12.5. Ukupni dodatni gubitak utvrđen u razdoblju od 1998. do 2002. godine.....	65
13. Usporedni prikaz broja prijavljenih i neprijavljenih FX arbitraža, protrgovanog volumena i rezultata po istima u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine	66
14. Strukturni prikaz kretanja konačnog/dodatnog gubitka u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine, prema načinu prikrivanja istog	67
15. Historigram - pregled odabranih događaja.....	68

Popis korištenih kratica za nazive banaka:

ABN	ABN AMRO BANK NV
AIB	ALLIED IRISH BANK
AMEX	AMERICAN EXPRESS BANK
BCI	BANCA INTESA - BCI
BNL	BANCA NAZIONALE DEL LAVORO
BKA	BANK AUSTRIA
BOM	BANK OF MONTREAL
BONY	BANK OF NEW YORK
BKTR	BANKERS TRUST CO
BBL	BANQUE BRUXELLES LAMBERT SA
BNP	BANQUE NATIONALE DE PARIS
BLB	BAYERISCHE LANDESBANK
CARR	CARR FUTURES
COBA	COMMERZBANK AG
C-A	CREDIT ANSTALT
CRLY	CREDIT LYONNAIS
DABA	DEN DANSKE BANK A/S
DNB	DEN NORSKE BANK
DEUT	DEUTSCHE BANK AG
FORTIS	FORTIS BANK S.A.
LHB	LHB INTERNATIONAL HANDELSBANK
RZB	RAIFFEISEN ZENTRALBANK
SPT	SAN PAOLO DI TORINO
SOGE	SOCIETE GENERALE
SCB	STANDARD CHARTERED plc
SWISS	SWISS FINANCE CORPORATION
UNCR	UNICREDITO ITALIANO SpA - CREDITO ITALIANO
UBS	UNION BANK OF SWITZERLAND

1. Organizacija deviznog poslovanja Banke

Riječka banka d.d., Rijeka (u daljnjem tekstu: Banka) je u osnovi organizirana funkcionalnom organizacijskom strukturom, u kojoj glavne organizacijske dijelove predstavljaju sektori. Niže organizacijske dijelove u strukturi predstavljaju direkcije, odjeli, ekspoziture, itd. Svaki sektor i direkcija ima direktora, dok odjeli imaju rukovodioce.

Sektor sredstava Banke sastoji se od: Direkcije deviznih sredstava, Direkcije kunskih sredstava, Direkcije platnog prometa, Direkcije poslova s kapitalom i Odjela zajedničkih poslova. Direkcija deviznih sredstava sastoji se od Odjela deviznog tržišta (front office) i Odjela deviznih sredstava (back office).

Prema Pravilniku o organizaciji Banke, važećem od 29. rujna 1999. godine:

1. u Odjelu deviznog tržišta se obavljaju slijedeći poslovi:

- izrada devizne pozicije banke,
- kupoprodaja deviza na domaćem i inozemnom tržištu,
- uzimanje i plasiranje kratkoročnih deviznih depozita u zemlji i inozemstvu,
- uzimanje kratkoročnih kreditnih linija za likvidnost banke,
- kupovina i prodaja efektivnog stranog novca kod domaćih i inozemnih banaka,
- devizna oročenja za domaće pravne osobe,
- kontrola kretanja kratkoročne devizne aktive i pasive banke,
- kontrola izloženosti valutnom riziku devizne pozicije banke i dr.

2. u Odjelu deviznih sredstava obavljaju se slijedeći poslovi:

- vođenje deviznih sredstava banke kod inozemnih i domaćih banaka,
- vođenje deviznih sredstava domaćih banaka kod Banke,
- vođenje kunskih i deviznih računa ino-banaka,
- disponiranje sredstvima - izvršenje transfera i njihovo evidentiranje po bankama,
- efektuiranje svih poslova zaključenih na deviznom tržištu - slanje SWIFT poruka po zaključenim poslovima deviznog tržišta i transferima,
- kontrola ulaznih SWIFT poruka,
- reklamacije,
- vođenje analitičkog knjigovodstva Odjela deviznog tržišta i deviznih sredstava i dr.

Sektor zajedničkih poslova utvrdio je dana 07. travnja 2000. godine pročišćeni tekst Odluke o utvrđivanju ovlasti direktora sektora i direktora poslovnica (temeljenu na odluci Uprave br. UPR-676/99), kojom su ovlaštenja prenošena na niže razine upravljanja. Prema istoj Odluci dodijeljena su slijedeća ovlaštenja:

1) za davanje kratkoročnih deviznih depozita bankama do iznosa 10% jamstvenog kapitala, ovlašćuju se: a) direktor Direkcije deviznih sredstava do iznosa od 10%

jamstvenog kapitala, b) šef Odjela deviznog tržišta do iznosa od 10% jamstvenog kapitala i c) djelatnici deviznog tržišta do iznosa od 2% jamstvenog kapitala.

2) za kupoprodaju deviza na domaćem i stranom tržištu i kupoprodaju efektivnog stranog novca do iznosa od 10% jamstvenog kapitala¹, ovlašćuju se: a) direktor Direkcije deviznih sredstava, b) šef Odjela deviznog tržišta i c) djelatnici deviznog tržišta. Prema navedenoj Odluci, za poslove diferencijalnih arbitraža do iznosa od 10% jamstvenog kapitala, ovlašteni su direktor Direkcije deviznih sredstava i šef Odjela deviznog tržišta, dok su djelatnici deviznog tržišta ovlašteni do iznosa od 2% jamstvenog kapitala (ista ovlaštenja za ove poslove vrijedila su od 28. lipnja 1999. godine na osnovi Odluke o načinu obavljanja poslova diferencijalnih arbitraža, br. 678/99, dok za još ranije razdoblje nismo dobili pouzdanu informaciju).

Utvrđeni gubici u deviznom poslovanju Banke nastupili su po osnovi kupoprodaje deviza iz špekulativnih razloga (tzv. diferencijalnim FX arbitražama). Do 1996. godine Banka je uglavnom obavljala poslove kupoprodaje deviza za platni promet i za usklađivanje valutne strukture (tzv. obične FX arbitraže), dok su kupoprodaje deviza iz špekulativnih razloga bile malih iznosa, te su gubici po tom osnovu bili ograničeni. Krajem 1997. godine, nakon otvaranja margin računa kod Carr Futures London i Swiss Finance Corporation London, Banka povećava obim kupoprodaje deviza iz špekulativnih razloga, po iznosu svake zasebne transakcije i po ukupnoj količini transakcija.

1.1. FX arbitraže

Obična FX arbitraža jest kupoprodaja deviza s ciljem mijenjanja valutne strukture devizne podbilance (strukturnalna FX arbitraža) ili za potrebe platnog prometa (FX arbitraža platnog prometa). Obična FX arbitraža sastoji se od kupovnog i prodajnog kraka. Kupovni krak predstavljaju devize koje se kupuju, dok prodajni predstavljaju devize kojima se kupljene plaćaju.

Diferencijalna FX arbitraža sastoji se od dvije ili više običnih FX arbitraža koje bi se trebale zatvoriti istoga dana. Prilikom zaključenja diferencijalnih FX arbitraža očekuje se da vrijednost kupljene valute, mjerena u jedinicama prodane valute, poraste te da se shodno tome tijekom dana kupljena valuta proda i pritom ostvari određeni profit. Naravno, postoji i mogućnost gubitka. S obzirom na činjenicu da jedna valuta u tijeku dana može znatno izgubiti na svojoj vrijednosti, sustav kontrole takvih trgovanja trebao bi biti izuzetno dobar, što nije bio slučaj u Banci.

Veličina pojedine diferencijalne FX arbitraže varirala je u 1996. godini od 50 tisuća USD do maksimalno 5 milijuna USD. U 1997. godini utvrđeno je postojanje niza FX arbitraža od 10 milijuna USD, da bi se od 1998. do 2002. godine pojavljivala 'otvaranja' i do 100 milijuna EUR².

¹ Jamstveni kapital Banke u 1999. godini iznosio je 519 mln kuna, u 2000. godini 914 mln kuna, dok je u 2001. iznosio 936 mln kuna.

² Otvaranje pozicije od 100 milijuna EUR znači kupnju ili prodaju 100 milijuna EUR koja može biti provedena kao jedna kupnja ili jedna prodaja ili npr. 4 uzastopne kupnje odnosno 4 uzastopne prodaje od po 25 milijuna EUR i sl.

Poslovi diferencijalnih FX arbitraža obavljaju se u Odjelu deviznog tržišta u Direkciji deviznih sredstava Banke, a dana 28.06.1999. godine Uprava Banke donosi Odluku o načinu obavljanja poslova diferencijalnih FX arbitraža, prema kojoj ove poslove vodi šef Deviznog tržišta, a koji je ujedno odgovoran za provođenje strategije, te za rad svakog pojedinog dilera. Istom Odlukom, između ostaloga, bilo je propisano slijedeće:

- Ukupna otvorenost Banke ne smije ni u jednom trenutku prijeći iznos od USD 50.000.000,00,
- Pojedinačno, iznos transakcije za šefa Deviznog tržišta ne smije prijeći iznos od 10% jamstvenog kapitala Banke, a za dilere 2% istoga,
- Sve ostvarene transakcije tijekom dana moraju se zatvoriti istoga dana. Obavezno je ugovoriti klauzulu "stop loss"³ za američke ili azijske banke.
- Trgovanje koje ima negativni trend u odnosu na otvaranje obavezno se zatvara sa najviše 40 pipsa stop loss, odnosno prema predviđenoj specifikaciji (npr. EUR/USD 30 PIPS, USD/JPY 60 PIPS, USD/CHF 40 PIPS...).

Posao ugovaranja FX arbitraže započinje kontaktom dilera inozemne banke od strane dilera Banke putem Reutersa (ili telefonom). Pošto su dileri putem Reuters terminala ugovorili uvjete oko valuta, iznosa, tečaja, te s koje kontokorentne banke će biti doznačena prodana valuta, odnosno na koju će se primiti kupljena sredstva, kod obje ugovorne strane se printa tzv. tiket (Reuters potvrda o ugovorenom poslu - dealu). Prema podacima iz tiket-a diler Banke otvara mapu FX arbitraže (tj. "košuljicu" - termin uvriježen u Banci) koja sadrži osnovne podatke koji se ručno upisuju i koja dobiva svoj kronološki broj. Iste podatke diler upisuje u pripadajući interni dokument Banke, tzv. žutak (termin uvriježen u Banci). Dileri Odjela deviznog tržišta prosljeđuju mapu s priloženim tiket-om i žutakom u Odjel deviznih sredstava iz kojeg ovlaštteni djelatnici, prema podacima iz žutaka, putem SWIFT-a šalju zaključnicu (MT 300) drugoj strani, od koje se prima njihova zaključnica (MT 300) koja sadržajem mora odgovarati podacima iz odaslane poruke, odnosno žutaka i druge dokumentacije. Nakon što su djelatnici Odjela deviznih sredstava utvrdili da se slažu podaci iz primljene i poslane zaključnice (MT 300) s podacima iz žutaka/tiketa, naložiti će putem SWIFT-a (MT 202) transfer sredstava u inozemstvo za plaćanje kupljene valute. Potom se od strane ovlaštenih djelatnika Odjela deviznih sredstava provode odgovarajuća knjiženja prema suštini ugovorenog posla, a sve prema detaljnim pismenim uputama Financijsko-računovodstvenog sektora za određenu vrstu poslovnih događaja. Odobrenje/terećenje odgovarajućih nostro računa Banke za kupljenu/prodanu valutu biti će vidljivo iz SWIFT izvoda (MT 950) koji se printaju idući dan u Odjelu deviznih sredstava. Djelatnici Odjela deviznih sredstava dužni su kontrolirati da li su nostro računi Banke odgovarajuće terećeni/odobreni, a ukoliko je sve provedeno sukladno ugovorenim uvjetima, FX arbitraža bi bila zaključena. Kompletirana mapa predmetne FX arbitraže (sadrži: Reuters tiket, poslane SWIFT poruke MT 300 i MT 202, te primljenu SWIFT poruku MT 300) odlaže se u arhivu (umetanjem u registratore za pripadajuću vrstu posla po rednom broju) i predstavlja tzv. temeljnu dokumentaciju FX arbitraže (poslovnog događaja). Arhivu temeljne dokumentacije predstavljaju ormari u sobama djelatnika Odjela deviznih sredstava, a uslijed nedostatka odgovarajućeg prostora, koristili su se i ormari u Odjelu deviznog

³ Stop-loss klauzula (nalog) ograničava mogući gubitak na način da uvjetuje zatvaranje pozicije onog trenutka kada tečaj padne na određenu razinu, pri kojoj se ostvaruje gubitak koji smo u mogućnosti podnijeti (tzv. kontrolirani gubitak).

tržišta. Nakon šest mjeseci dokumentacija je slana na mikrofilmiranje bez prethodne provjere kompletnosti iste, te bez popratnih izvještaja (zapisnika i sl.).

Kupoprodaja deviza može biti spot i terminska (forward). Prilikom spot kupoprodaje deviza isporuku onog što je prodano oba sudionika trgovanja u pravilu izvršavaju u roku od dva radna dana, računajući od dana zaključenja posla. Prema tome, datum valute je najkasnije dva radna dana od datuma zaključenja posla. Prilikom termske kupoprodaje deviza na dan zaključenja ugovora (datum trgovanja) utvrđuje se vrsta i iznos deviza koje su predmet kupovine odnosno prodaje, te kupoprodajni tečaj po kojem će transakcija biti provedena određenog dana u budućnosti (datum valute). Termiskom kupoprodajom deviza može se smatrati svaka ona kod koje je razmak između datuma trgovanja i datuma izvršenja veći od dva radna dana.

1.2. Currency (FX) Swap

Prilikom rekonstrukcije poslovnih događaja i ostvarenih rezultata po FX arbitražama pronađeni su i određeni originalni tiketi na temelju kojih je utvrđeno da su u pojedinim slučajevima FX swapovi knjiženi kao FX arbitraže.

Kupoprodaja deviza u slučaju FX swapa se uglavnom ugovara s ciljem mijenjanja valutne strukture devizne podbilance (strukturalna FX arbitraža). Slično kao i diferencijalna FX arbitraža sastoji se od dvije kupnje i dvije prodaje, odnosno dvije obične arbitraže. Međutim, za razliku od diferencijalnih FX arbitraža koje se trebaju zatvoriti istog dana, FX swapovi se ugovaraju uglavnom na način da je prva kupoprodaja spot, dok je druga terminska, iako je moguće ugovoriti dvije spot ili dvije termske kupoprodaje. Npr. kupuje se deviza "x" za devizu "y" da bi naknadno deviza "x" bila ponovno prodana u promijenjenom iznosu (ovisno o važećim kamatnim stopama za ugovoreno razdoblje) za iznos devize "y".

Za poslove FX swapa potrebno je voditi odvojeni portfelj od portfelja koji se vodi za FX arbitraže iz razloga što rezultat po FX swapu ovisi o promjeni kamatnih stopa na tržištu za valute s kojima se trguje, dok rezultat po diferencijalnim FX arbitražama ovisi o kretanju tečaja valuta s kojima se trguje. Također, knjigovodstvena evidencija FX swapova je potpuno drugačija od evidencije FX arbitraža (sastoji se od bilančnog i izvanbilančnog dijela), za što su i u Banci predviđena posebna konta. Pretpostavka za obavljanje navedenih poslova su sofisticirani sustavi kontrola i mjerenja rizika koji u Banci nisu bili adekvatno uspostavljeni.

S obzirom na činjenicu da su, prema rezultatima rekonstrukcije, navedeni FX swapovi rađeni u špekulativne svrhe (odnosno očekivano je da vrijednost kupljene valute, mjerena u jedinicama prodane valute, poraste te da se shodno tome na dan izvršenja kupljena valuta proda i pritom ostvari određeni profit) te da su isti knjigovodstveno evidentirani na prolaznim računima diferencijalnih FX arbitraža, u nedostatku sveobuhvatne originalne dokumentacije nije moguće u cijelosti izdvojiti FX swapove od FX arbitraža, a što ničime ne utječe na rekonstrukcijom utvrđene rezultate trgovanja i konačan gubitak za Banku.

U nastavku je na rekonstruiranom primjeru prikazano utvrđeno pogrešno iskazivanje FX swapova kao FX arbitraža te pritom ostvareni rezultat.

Tablica 1.: Rekonstrukcijom pronađeni FX swapovi koji su evidentirani kao FX arbitraže

(u izvornoj valuti)

R. br.	Banka	Datum izvršenja		Kupljeno		Prodano	Tečaj	Arb. broj	Opis
1.	BOM	09.02.01	JPY	2.132.900.000,00	EUR	20.000.000,00	106,645	x-139	swap
2.	SCB	09.02.01	JPY	4.265.120.000,00	EUR	40.000.000,00	106,628	x-137	swap
3.	SCB	09.02.01	EUR	40.000.000,00	JPY	4.340.000.000,00	108,50	x-138	nije pron. tiket
4.	BOM	09.02.01	EUR	20.000.000,00	JPY	2.165.800.000,00	108,29	x-140	nije pron. tiket
				<i>rezultat ukupno</i>	<i>JPY</i>	<i>-107.780.000,00</i>	prod. USD	x-149	928.017,91
5.	BOM	13.02.01	EUR	20.000.000,00	JPY	2.132.000.000,00	106,60	x-170	swap
6.	SCB	13.02.01	EUR	40.000.000,00	JPY	4.264.000.000,00	106,60	x-169	swap
7.	SCB	13.02.01	JPY	4.316.280.000,00	EUR	40.000.000,00	107,907	x-180	nije pron. tiket
8.	BNP	13.02.01	JPY	1.638.450.000,00	EUR	15.000.000,00	109,230	x-181	nije pron. tiket
9.	BKA	13.02.01	JPY	546.300.000,00	EUR	5.000.000,00	109,260	x-182	nije pron. tiket
				<i>rezultat ukupno</i>	<i>JPY</i>	<i>105.030.000,00</i>	kuplj. EUR	x-173	961.021,14
Rezultat SWAP					JPY	2.020.000,00			
Konačan rezultat ukupno					JPY	-2.750.000,00			

U gore navedenom primjeru FX swap je rađen iz špekulativnih razloga. Ugovorena su dva dana izvršenja (čime je otvorena pozicija u portfelju) uz pretpostavku da će se na promjeni tečaja ostvariti profit. Na ovaj način se ukupni rezultat po FX arbitražama (u JPY) prenosi sa prvog do drugog ugovorenog dana izvršenja tj. do kada se ne zatvara otvorena pozicija. Iako je po Swap poslovima (pod rednim brojem 1, 2, 5 i 6) ugovoren pozitivan rezultat u JPY, ukupno je ostvaren negativan rezultat. Naime, kako na prolaznim računima FX arbitraža Banke (na kojima su pogrešno evidentirani FX swapovi) ne bi na kraju dana preostalo pozitivno stanje u JPY odnosno negativno u EUR, ugovarane su FX arbitraže (pod rednim brojem 3, 4, 7, 8 i 9). Dnevni rezultati su pokriveni prodajom USD odnosno kupnjom EUR, međutim, u konačnici sveukupno ostvaren gubitak iznosi 2.750.000,00 JPY.

Provedena rekonstrukcija kojom je izračunat ukupan gubitak po FX arbitražama je rađena na temelju knjigovodstvenih evidencija Banke te dokumentacije iz SWIFT sustava. U nedostatku originalnih tiketa nije moguće jednoznačno izdvojiti FX swapove od FX arbitraža te nije moguće u potpunosti izdvojiti njihov rezultat od rezultata ostvarenog po FX arbitražama. S obzirom da je ostvareni rezultat po pronađenim FX swapovima identičan sa izračunatim rezultatom po FX arbitražama, razdvajanjem navedena dva portfelja ne mijenjaju se rekonstrukcijom utvrđeni rezultati trgovanja i konačan gubitak za Banku.

1.3. Evidencije o provedenim transakcijama Odjela deviznog tržišta Banke

O provedenim transakcijama Odjela deviznog tržišta Banke dileri vode evidencije u MS Excel tabličnom kalkulatoru, po vrsti posla (npr. obične/diferencijalne FX arbitraže, kupnja/prodaja efektivne itd.), a iste predstavljaju tzv. operativne evidencije. Evidencije o provedenim transakcijama Odjela deviznog tržišta Banke sadrže slijedeće

podatke: datum trgovanja/izvršenja, redni broj transakcije, naziv banke s kojom je trgovano, tečaj, kupljen/prodan iznos u valuti i ostvarene rezultate po istima.

Operativne evidencije nitko u Banci nije usklađivao s knjigovodstvenim evidencijama, a mišljenja smo da je osoba, koja je provodila neispravna knjiženja, takve situacije bila svjesna.

Pristup i ažuriranje operativnih evidencija nisu formalno uređeni u Banci.

1.4. Sustav izvještavanja u Banci

Tablica u nastavku prikazuje izvješća koje izrađuje Odjel deviznog tržišta Banke.

Tablica 2: Prikaz izvješća koje izrađuje Odjel deviznog tržišta Banke

R.b.	Izvješće	Periodičnost	Napomena
1	Izvješće o izloženosti valutnom riziku ukupne devizne pozicije	dnevno	
2	Devizna pozicija	dnevno	uz ostalo prikazuje: date/uzete depozite, stanje rn. 3100
3	Informacija o poslovanju s efektivnim stranim novcem	mjesečno	prodaja/kupnja po bankama po mjesecima
4	Izvješće o poslovanju deviznog tržišta	petnaestodnevno	pregled arbitraža, pregled danih/uzetih depozita, pregled poslova s efektivom, pregled kupop. deviza,
5	Izvješće o poslovanju deviznog tržišta	mjesečno	konačni rezultat trgovanja po arbitražama, i margin računima, te pregled: danih/uzetih depozita, poslova uz kupoprodaju efektive i deviza

Izvješća koja je u razdoblju neovlaštenih transakcija izrađivao Odjel deviznog tržišta Banke izrađivao je glavni diler (g. Nodilo) osobno, te ih je na taj način u potpunosti mogao kontrolirati. Stoga je i bilo moguće da se podaci iz svih gore navedenih izvješća ne slažu sa stvarnim rezultatima trgovanja, niti sa knjigovodstvenim evidencijama.

Financijsko-računovodstveni sektor Banke mjesečno izrađuje izvješće o cjelokupnom poslovanju banke za određeno razdoblje, koje se dostavlja: Nadzornom odboru, Upravi, direktorima Sektora i direktorima Poslovnica. Ovo izvješće nije moglo biti pod kontrolom glavnog dilera jer su sektor i osobe koje su ga izrađivale bile fizički dislocirane, te gotovo da i nisu međusobno kontaktirale. Podatke za potrebe izrade izvješća crpili su samostalno iz glavne knjige i pripadajućih analitičkih evidencija na zadnji dan u mjesecu, tromjesečju i sl. Međutim, postupkom rekonstrukcije utvrđena su obilježja trgovanja i prikrivanja stvarnih rezultata koja ukazuju na to da je glavni diler neizravno kontrolirao i ovo izvješće. To se prije svega ogleda u radnjama koje je glavni diler provodio u svrhu zatvaranja uknjiženih fiktivnih danih depozita (što je rađeno na svaki 31. prosinca od 1999. godine, ali i na neke druge datume). S obzirom da su fiktivni dani depoziti zatvarani na teret FX arbitraža, koje su ostajale otvorene/neplaćene dolazilo je do oscilacija u relativnom iznosu prema stanju ukupno danih depozita u ranijem razdoblju/mjesecu što bi djelatnici Financijsko računovodstvenog sektora svakako uočili, te bili u obvezi istražiti i komentirati u izvješću koje izrađuju. Međutim, u istom razdoblju zatvaranja fiktivnih depozita i

otvorenih FX arbitraža, plasirani su stvarni depoziti u istoj valuti, u istom iznosu i najčešće na isti rok. Ovi stvarno plasirani depoziti nisu bili evidentirani u operativnim evidencijama Odjela deviznog tržišta, ali su u poslovnim knjigama Banke bili knjiženi kao dani depoziti. Isti su ponekad bili knjiženi točno na račun (konto) banke s kojom su bili ugovoreni (slučaj u prosincu 1998.), a ponekad na banke koje s plasiranim depozitom nisu bile u vezi (slučaj u prosincu 1999.). Ovakav način zatvaranja fiktivnih depozita, držanja otvorenih FX arbitraža (što je knjigovodstveno bilo sakriveno) i plasiranja stvarnih depozita sa istim obilježjima, rezultiralo je nepromijenjenom iskazanom razinom plasiranih depozita Banke, ukupna aktiva/pasiva Banke se nije mijenjala, a sva izvješća koja su pripremana na osnovi podataka iz glavne knjige nisu evidentirala niti obrađivala nikakve promjene po ovim osnovama.

Također, Financijsko-računovodstveni sektor Banke je na mjesečnoj osnovi izrađivao nekoliko izvješća o poslovanju banke (pregled stavaka aktive/pasive, odnos s njemačkim institucijama i sl.), koje je dostavljano većinskom vlasniku - Bayerische Landesbank Girozentrale, München. Izvješća su pripremana na osnovi stanja računa glavne knjige na zadnji dan tekućeg mjeseca. Dio ovih izvješća pripreman je neposredno u Odjelu deviznog tržišta i u Odjelu deviznih sredstava Banke zbog nemogućnosti sastavljanja istih temeljem postojećih podataka u glavnoj knjizi i zahtijevane forme izvješća (npr. razrada stavaka po originalnim valutama i u EUR protuvrijednosti). Djelatnici Financijsko-računovodstvenog sektora prisjećaju se da su ove dijelove izvješća za BLB najviše čekali, te da su stoga u više navrata zakasnili s dostavom istih.

Sve analize i izvješća o poslovanju Banke oslanjala su se uglavnom na stanja glavne knjige na mjesečnoj osnovi (uobičajeno na zadnji dan u mjesecu), dok prometi unutar mjeseca nisu bili obuhvaćeni (npr. dnevni ili tjedni). Ova činjenica onemogućila je otkrivanje nelogičnosti i problema u Direkciji deviznih sredstava od strane analitičara Banke. Naime, razrađeni sustav praćenja prometa po računima prihoda i rashoda Banke, po nosiocima istih (ili sl.), ukazao bi na nepravilnosti i pojedine izvanredne stavke kojima se kumulirani gubici iz prethodnih dana ispravljaju (uknjižavaju se fiktivni prihodi) zadnjeg dana u tekućem mjesecu (ovo je posebno izraženo u 1998. godini).

1.4.1. Reklamacije ino-banaka vezane uz poslove Direkcije deviznih sredstava Banke

Dio sustava izvještavanja svakako je i kolanje reklamacija. Ovo područje je u sustavu SWIFT-a uobičajeno strogo razrađeno po nadležnostima, što nije bio slučaj u Banci. Naime, provjerama SWIFT arhive Banke utvrđeno je da su tijekom 1998, 2000, 2001, i 2002. pristigle mnogobrojne reklamacije vezane uz transakcije Odjela deviznog tržišta, od kojih su neke printane na SWIFT centrali, a neke u Odjelu deviznih sredstava⁴.

U priloženoj tablici u nastavku prikazana je dinamika pristizanja reklamacija ino-banaka vezanih uz poslovanje Direkcije deviznih sredstava Banke. Iste uključuju

⁴ Za 1999. godinu ne postoje ulazne niti izlazne SWIFT poruke, ali temeljem nalaza po provedenoj rekonstrukciji događaja smatramo da ih je svakako bilo.

reklamacije pristigle u obliku SWIFT poruka slobodnog formata MT199, MT299, MT399 i MT999. Poruke kategorije 3 (MT399) ispisivale su se u Odjelu deviznih sredstava Banke, dok su se ostale ispisivale na centralnom SWIFT-u. Navedene reklamacije uključuju reklamacije zbog kašnjenja u plaćanju po FX arbitražama, krive valutacije, zahtjeva za backvalutacijom, plaćanjem troškova ili sl., neovisno o tome da li su prouzrokovale određenu materijalnu štetu za Banku ili se samo radilo o upućivanju na određene propuste u radu djelatnika Banke. Iz navedenog broja reklamacija isključene su one koje se odnose na poslovanje Direkcije deviznih sredstava Banke vezano uz prijenose po računima 3100 Banke. U razdoblju od siječnja 1999. do travnja 2000. godine u Banci je dostupna SWIFT arhiva samo za veljaču 1999. godine, dok za ostale mjesece ne postoji pohranjena dokumentacija, pa tako niti reklamacije ino-banaka. Tablica također sadrži i reklamacije pristigle u zadnjem kvartalu 1998. godine. Budući da se SWIFT arhiva iz tog razdoblja nalazi u MERVA formatu, a trgovanje u razdoblju koje je prethodilo spomenutom nije bilo značajnijeg obujma, analiza u 1998. godini ograničena je samo na razdoblje zadnjeg kvartala kada je bilo nešto više transakcija. Također je potrebno spomenuti da nije isključeno da se neke od reklamacija odnose na FX arbitraže koje se nalaze u operativnoj evidenciji Banke. Najviše je reklamacija pristizalo od Standard Chartered Bank, RZB Austria, UBS, Bank of New York i Unicredito.

Tablica 3: Broj reklamacija po tipu SWIFT poruke

MJESEC	BROJ REKLAMACIJA PO TIPU SWIFT PORUKE				UKUPNO
	199*	299	399	999	
listopad-98	1	8	15	7	31
studeni-98	X	5	11	3	19
prosinac-98	1	26	8	12	47
veljača-99	X	17	3	20	40
svibanj-00	1	39	22	30	92
lipanj-00	1	11	11	17	40
srpanj-00	X	12	5	27	44
kolovoz-00	1	8	17	11	37
rujan-00	2	17	12	20	51
listopad-00	6	31	4	21	62
studeni-00	4	16	14	18	52
prosinac-00	1	25	13	8	47
siječanj-01	16	16	28	28	88
veljača-01	9	68	13	19	109
ožujak-01	4	23	10	22	59
travanj-01	2	26	10	29	67
svibanj-01	1	34	8	12	55
lipanj-01	1	43	22	32	98
srpanj-01	4	36	10	19	69
kolovoz-01	49	48	21	50	168
rujan-01	6	40	16	23	85
listopad-01	2	45	5	38	90
studeni-01	6	45	16	26	93
prosinac-01	4	45	28	48	125
siječanj-02	43	39	40	48	170
veljača-02	6	17	29	29	81
ožujak-02	17	6	23	13	59
UKUPNO	188	746	414	630	1.978

* Iako se SWIFT poruke tipa 199 prvenstveno odnose na kategoriju 1 (doznake komitenata), utvrđeno je da se dio odnosio i na FX poslove.

Pored reklamacija ino-banaka prikazanih u gornjoj tablici, za pretpostaviti je da je dio pristizao i putem e-maila na adresu glavnog dilera, koji je to od određenih banaka izričito tražio kako bi se njihove reklamacije, navodno, brže rješavale. Uz navođenje istog razloga, glavni diler je ino-bankama sugerirao da sve reklamacije upućuju putem SWIFT poruka u kategoriji 3 (MT399), obzirom da su se iste ispisivale u Odjelu deviznih sredstava Banke, te ih je stoga mogao lakše kontrolirati.

Reklamacije koje su zaprimane/ispisivane na centralnom SWIFT-u evidentirale su se u bilježnici ("kontokorenti") predviđenoj za tu namjenu, a preuzimanje istih bilo je potrebno parafirati. Prema ovom načinu prosljeđivanja reklamacija ino-banaka, vidljivo je da su poruke vezane uz Odjel deviznog tržišta prosljeđivane u Odjel deviznih sredstava. Iznimno je reklamacija od Unicredito (6. poziv za plaćanje naknade zbog kašnjenja s plaćanjem po više predmeta), od 16. studenog 2001. godine, prosljeđena direktoru Direkcije deviznih sredstava.

Količina zaprimljenih reklamacija ino-banaka svakako je ukazivala na postojanje određenih problema u Odjelu deviznog tržišta Banke, te su iste trebale biti predmet interesa nadležnih rukovodilaca u Banci.

1.5. Objedinjeno praćenje stanja na deviznim računima Banke

U okviru Odjela deviznih sredstava Banke bilo je organizirano objedinjeno praćenje stanja na nostro računima.

Praćenje stanja na nostro računima provodilo se ručno (pomoću tipiziranih obrazaca za tu svrhu) do početka 2000. godine, od kada se ista vode u MS Excel tabličnom kalkulatoru. Djelatnici Odjela deviznih sredstava pratili su dnevna stanja po inicijalnim valutama (i u USD protuvrijednosti) po bankama kod kojih su bili otvoreni računi. Samo praćenje stanja na nostro računima Banke provodilo se evidentiranjem svih priljeva i odljeva po istima, što se očitavalo sa dostavljenih ispisa (dnevna lista: Dojave) iz službe loro i nostro doznaka, službe akreditiva i vanjske trgovine, te sa prezentiranih žutaka (interni dokument za knjiženje - dio temeljne dokumentacije za pojedini predmet). Stanja do kojih se došlo putem evidentiranja priljeva i odljeva s nostro računa, uspoređivalo se sa stanjima računa iskazanim na odgovarajućim SWIFT izvodima (MT 950), te su se tolerirala manja odstupanja između utvrđenih stanja. Temeljem evidencije koja se vodila, dnevno se ispisivalo stanje nostro računa Banke, te se isto dostavljalo u Odjel deviznog tržišta. Izvješće o stanju nostro računa Banke, izrađeno u Odjelu deviznih sredstava, bilo je redoviti prilog dnevnog izvješća o deviznoj poziciji Banke koje se dostavljalo: Upravi, direktoru Sektora sredstava, direktoru Direkcije deviznih sredstava i dr.

Izrađena izvješća o stanju nostro računa Banke u Odjelu deviznih sredstava nisu se zasebno odlagala (niti pohranjivala), tako da nije moguće usporediti stanja nostro računa prezentiranih od strane Odjela deviznih sredstava i stanja iskazanih u izvješćima o deviznoj poziciji koje je izrađivao Odjel deviznog tržišta.

Obzirom da su u prostorijama Odjela deviznih sredstava Banke pronađeni falsificirani SWIFT izvodi (MT 950), te da su na osobnom prijenosnom računalu glavnog dilera,

postupcima rekonstrukcije zapisa i sadržaja datoteka (provedeno od strane ovlaštenih djelatnika MUP-a), pronađene datoteke koje sadržajem predstavljaju SWIFT izvode (u dijelovima ili kompletne), od kojih se sadržaj jednog podudara sa podacima iz pronađenog falsificiranog SWIFT izvoda, pretpostavljamo da su za potrebe kontrole stanja nostro računa izrađivani SWIFT izvodi sa namještenim sadržajem (koji su potvrđivali višestruko veća stanja na nostro računima Banke).

Nadležna osoba u Odjelu deviznih sredstava je često ukazivala na veće/neobjašnjive razlike između evidentiranog stanja na nostro računima Banke i stanja iskazanog u SWIFT izvodima, a što je u pravilu rješavao voditelj Odjela.

1.6. Objedinjena kontrola deviznog računa Banke

Nevezano s funkcijama Odjela deviznog tržišta i Odjela deviznih sredstava, u Banci je u Odjelu analitičkog knjigovodstva bila organizirana objedinjena kontrola deviznog računa (3100) po inicijatorima knjiženja, uvažavajući sve promjene računa po svim osnovama. Zadaća ove kontrole je da temeljem Liste prometa za zatvaranje na određeni dan (prikazuje sva knjiženja prethodnog dana) i izvoda nostro računa Banke (MT 950) provjerava da li su odobrenja/terećenja kod ino-banaka knjižena u knjige Banke, odnosno da li je proknjiženo nešto što se ne nalazi na izvodima. Kontrola se prvenstveno zasnivala na provjeri iznosa i valutacije. O svim utvrđenim nepravilnostima pismeno je putem standardiziranog obrasca obavještavan šef Odjela deviznih sredstava.

S obzirom da su se kontrole u Odjelu analitičkog knjigovodstva zasnivale na Listi prometa za zatvaranje na pojedini dan i pripadajućim SWIFT izvodima (MT 950), iste bez uvida u temeljnu dokumentaciju nisu mogle utvrditi da su odobrenja/terećenja nostro računa Banke pogrešno knjižena u poslovne knjige. Međutim, njihove mnogobrojne pisane reklamacije govorile su o tome da u Odjelu deviznih sredstava postoje stanoviti problemi s ažurnim evidentiranjem poslovnih događaja.

2. Pregled neizmirenih obveza Banke i fiktivnih danih depozita na dan 15. ožujka 2002. godine

Temeljem uvida u dokumentaciju Banke, te provedenim postupkom confirmiranja stanja sa stranim bankama na dan 15.03.2002. godine, utvrđeno je postojanje: 1) neizmirenih obveza od strane Banke (u Tablici 4. pod A. i B.), i 2) uknjiženih fiktivnih danih depozita (u tablici 4. pod C.) Navedene stavke ukupno iznose USD 97.626.311,73, odnosno 817.112.508,67 kuna.

Tablica 4: Struktura neizmirenih stavaka i fiktivnih danih depozita na dan 15.03.2002. godine

(u izvornoj valuti i u kunskoj protuvrijednosti)

R. br.	Banka	Osnov	Valuta	Iznos		Podmireno		
				u valuti	u HRK*	oznaka	otvorena	datum
A Otvorene FX arbitraže								
1.1.	Unicredito Italiano, MI	arbitraža	EUR	6.413.043,48	47.288.448,71	x-150	09.02.01	21.06.02
1.2.	Unicredito Italiano, MI	arbitraža	EUR	3.936.890,96	29.029.815,07	x-268	20.03.01	21.06.02
1.3.	Unicredito Italiano, MI**	kta	EUR	18.068,66	133.234,54	tr. kašnj. po FX arbitraži x-235		
1.4.	Unicredito Italiano, MI**	kta	USD	1.105.942,89	9.256.518,59	tr. kašnj. po FX arb. x-319,433,8		
2.	Credit Lyonnais, LDN	arbitraža	USD	3.488.000,00	29.193.855,42	x-83	22.02.02	08.03.02
2.1.	Credit Lyonnais, LDN	kta	USD	7.121,33	59.604,09	tr. kašnj.		17.04.02
3.	Deutsche Bank AG, LDN	arbitraža	USD	5.230.800,00	43.780.739,38	x-6	01.03.02	07.03.02
3.1.	Deutsche Bank AG, LDN	kta	USD	3.495,92	29.260,14	tr. kašnj.		17.04.02
4.	Deutsche Bank AG, LDN	arbitraža	USD	5.227.200,00	43.750.608,11	x-84	22.02.02	07.03.02
4.1.	Deutsche Bank AG, LDN	kta	USD	7.663,66	64.143,29	tr. kašnj.		17.04.02
5.	Deutsche Bank AG, LDN	arbitraža	EUR	5.990.419,90	44.172.110,34	x-82	22.02.02	08.03.02
5.1.	Deutsche Bank AG, LDN	kta	EUR	8.805,92	64.933,02	tr. kašnj.		17.04.02
6.	Den Danske Bank, COP	arbitraža	USD	4.341.000,00	36.333.293,12	x-5	01.03.02	14.03.02
6.1.	Den Danske Bank, COP	kta	USD	9.405,50	78.722,14	tr. kašnj.		17.04.02
Ukupno A				283.235.285,95				
B Neovlašteno uzeti depoziti								
1.	Standard Chartered Bank, LDN	depoziti	USD	10.000.000,00	83.697.980,00	roll	27.02.02	13.03.02
1.1.	Standard Chartered Bank, LDN	kta	USD	7.583,33	63.470,94	redovna		13.03.02
2.	LHB, FFT	depoziti	USD	2.000.000,00	16.739.596,00	roll	01.03.02	15.03.02
2.1.	LHB, FFT	kta	USD	1.438,89	12.043,22	redovna		15.03.02
3.	Banca Nazionale del Lavoro, RO	depoziti	USD	4.400.000,00	36.827.111,20	roll	22.02.02	22.03.02
3.1.	Banca Nazionale del Lavoro, RO	kta	USD	6.433,78	53.849,44	redovna		22.03.02
4.	Deutsche Bank AG, LDN	depoziti	USD	7.200.000,00	60.262.545,60	roll+400tis	04.03.02	15.03.02
4.1.	Deutsche Bank AG, LDN	kta	USD	4.246,00	35.538,16	redovna		15.03.02
Ukupno B				197.692.134,56				
C Fiktivni dani depoziti								
1.	Banca Nazionale del Lavoro	fikt. dep.	USD	5.000.000,00	41.848.990,00		02.01.02	
2.	San Paolo	fikt. dep.	EUR	6.000.000,00	44.242.752,00		03.01.02	
3.	Den Danske Bank	fikt. dep.	USD	5.000.000,00	41.848.990,00		02.01.02	
4.	Svenska	fikt. dep.	USD	6.000.000,00	50.218.788,00		03.01.02	
5.	Skandy	fikt. dep.	USD	6.000.000,00	50.218.788,00		03.01.02	
6.	Skandy	fikt. dep.	USD	500.000,00	4.184.899,00		09.01.02	
7.	Raiffeisen Zentral Bank	fikt. dep.	EUR	5.900.000,00	43.505.372,80		03.01.02	
8.	Standard Chartered Bank	fikt. dep.	USD	6.000.000,00	50.218.788,00		03.01.02	
Ukupno C				326.287.367,80				
D Margin računi - razlika između iznosa inicijalnog dep. te vraćenog/plaćenog iznosa sredstava								
1.	Swiss Finance London	razlika	USD	577.733,38	4.835.511,69	zaključni transfer		20.05.02
2.	Carr Futures London	razlika	USD	604.818,50	5.062.208,67	zaključni transfer		21.03.02
Ukupno D				9.897.720,36				
SVEUKUPNO (A+B+C+D)				817.112.508,67				

Napomene uz prethodnu tablicu:

* prema srednjem tečaju HNB na dan 15.03.2002. godine

** tr. kašnjenja od EUR 18.068,66 po x-235 (od 22/01/02 plaćena 22/02/02), tr. kašnjenja od USD 1.105.942,89 po x-319 (27/10/00), x-433 (30/03/01), x-8 (02/04/01) koji su zajedno s tr. kašnjenja po FX arbitražama pod 1.1. i 1.2. prema posebnoj Nagodbi od 23/09/02 potpisanoj između Banke i Unicredito Italiano Milano u iznosima EUR 300.859,00 i USD 262.569,00 plaćeni 27/09/02

Navedene stavke u gornjoj tablici nastale su tijekom poslovanja Banke u razdoblju od siječnja 1998. do 15. ožujka 2002. godine, što u cijelosti potvrđuje rekonstrukcija poslovnih događaja provedena za promatrano razdoblje.

Obzirom da je provedenom rekonstrukcijom poslovnih događaja utvrđena preostala pozitivna razlika između prolaznih računa FX arbitraža u ukupnom iznosu od USD 280.809,10 (stanje na dan 15. ožujka 2002.), ukupni konačni gubitak Banke po predmetnim poslovima iznosi USD 97.345.502,63 (ukupne neizmirene obveze umanjene za iznos navedenog pozitivnog salda), odnosno 814.762.193,30 kuna (prema srednjem tečaju HNB na dan 15.03.2002. godine).

3. Računovodstveni aspekt prikrivanja gubitaka

Prema iskazu koji je glavni diler dao Banci, početni gubitak proizišao je iz trgovanja devizama prije tri do četiri godine, a on ga je potom uspio prikriti. Izravnim nadzorom utvrđeno je da je u siječnju 1998. godine po poslovima običnih i diferencijalnih FX arbitraža u poslovnim knjigama Banke neodgovarajućim knjiženjima skriven gubitak od DEM 1.016.954,47. Od toga je USD 500.000,00 namjerno proknjiženo kao fiktivni dani depozit, dok je preostali dio skriven putem namjernog knjiženja s krivom valutacijom, zbog čega su unutar mjeseca prikazane manje negativne tečajne razlike od ostvarenih (ovaj gubitak priznaje se u računu dobiti i gubitka krajem mjeseca prilikom svođenja deviznih pozicija bilance na srednji tečaj HNB). Osim spomenutog gubitka, u siječnju 1998. godine ostvaren je i gubitak u iznosu od USD 500.000,00 po osnovi poslovanja putem margin računa kod Swiss Finance London, a isti je prikriven formiranjem fiktivnog danog depozita kod Deutsche Bank.

S knjigovodstvenog stajališta ovakav bi gubitak rezultirao neto dugovnim stanjem na prolaznim računima FX arbitraže. Kako bi se izbjeglo otkrivanje ovih gubitaka temeljem kontrole prolaznih računa, bilo je nužno iste prikrivati novim transakcijama uz nepravilne odnosno lažne knjigovodstvene evidencije.

Temeljem uvida u poslovne knjige i dokumentaciju Banke te obradom prikupljenih materijala utvrđeno je da su za potrebe planiranog i namjernog prikrivanja gubitaka korištene sljedeće metode:

1. knjiženje fiktivnih danih depozita u aktivi Banke,
2. zatvaranje otvorenih FX arbitraža otvaranjem novih FX arbitraža,
3. kašnjenje u plaćanju po otvorenim FX arbitražama,
4. neovlašteno uzimanje deviznih depozita,
5. knjiženje s krivom valutacijom, čime se utječe na iznos negativnih tečajnih razlika u odnosu na srednji tečaj Banke unutar mjeseca.

U nastavku se daje prikaz navedenih metoda korištenih pri prikrivanju gubitaka po poslovima običnih i diferencijalnih FX arbitraža.

3.1. Kontni plan

Odlukom o kontnom planu za banke ("Narodne novine" broj 32/1999., 123/2000., 8/2001.) i Uputom za primjenu kontnog plana za banke ("Narodne novine" broj 36/1999., 123/2000., 8/2001.) predviđeni su sljedeći računi za knjiženje kupoprodaje deviza (FX arbitraža):

164	Sredstva u obračunu po poslovima kupoprodaje deviza
264	Obveze u obračunu po poslovima kupoprodaje deviza
642	Neto tečajne razlike po osnovi kupoprodaje deviza i stranih sredstava plaćanja

Za potrebe knjiženja običnih i diferencijalnih FX arbitraža Banka se nije pridržavala računa predviđenih propisanim kontnim planom za banke, već je Financijsko-računovodstveni sektor Banke otvorio sljedeće račune:

1690610	Ostala sredstva u obračunu – arbitraža u inozemstvu (račun se koristi od 02.01.2001.)
1690611	Ostala sredstva u obračunu – diferencijalna arbitraža (račun se koristi od 02.01.2001.)
1690	Ostala sredstva u obračunu – arbitraža u inozemstvu (račun se koristio do 22.12.2000.)
1692	Ostala sredstva u obračunu – diferencijalna arbitraža (račun se koristio od 01.07.1999. do 16.01.2001.)
1693	Ostala sredstva u obračunu – diferencijalna arbitraža (račun se koristio do 30.06.1999.)
2692	Drugdje nespomenute obveze u obračunu – arbitraža u inozemstvu (račun se koristi od 01.07.1999.)
2693	Drugdje nespomenute obveze u obračunu – diferencijalna arbitraža (račun se koristi od 01.07.1999.; prije ovoga datuma koristio se za običnu FX arbitražu u inozemstvu)
2694	Drugdje nespomenute obveze u obračunu – diferencijalna arbitraža (račun se koristio do 30.06.1999.)
6356121	Ostali troškovi po arbitraži
6356122	Ostali troškovi po diferencijalnoj arbitraži
635614	Ostali troškovi po terminskim poslovima
6846121	Ostali prihodi po arbitraži
6846122	Ostali prihodi po diferencijalnoj arbitraži
684614	Ostali prihodi po terminskim poslovima

Prema Uputi br. 105/97 o knjiženju prodaje i kupovine efektivnog stranog novca i deviza, arbitraže, te komisionih poslova, koju je Financijsko-računovodstveni sektor Banke uputio Sektoru sredstava, FX arbitraža (kupovina deviza za devize) knjiži se na sljedeći način:

- na teret računa 3100
- u korist računa 2692 za običnu ili 2693 za diferencijalnu FX arbitražu (kupovni krak)

- na teret računa 1690
- u korist računa 3100 (prodajni krak)

Dobit ili gubitak po FX arbitraži se prema uputi Banke knjigovodstveno evidentira na sljedeći način:

- na teret računa 2692 odnosno 2693
- u korist računa 1690
- na teret računa 635612 ili
- u korist računa 684612

Neovisno o izboru računa na koji će se knjižiti kupoprodaja deviza (bilo obična ili diferencijalna FX arbitraža) smatramo primjerenijim, a što je i predviđeno propisanim kontnim planom za banke, da se za kupljene devize prvo formira potraživanje na računu 164 (u slučaju Banke 169), a za iznos prodanih deviza obveza na računu 264 (u slučaju Banke 269). Iznos kupljenih deviza, na temelju izvještaja o odobrenju na deviznom tekućem računu kod inozemne banke (nostro računa), knjiži se na potražnu stranu računa 164 (odnosno 169) uz zaduženje računa 3100. Isto tako, za iznos prodanih deviza, na temelju izvještaja o terećenju deviznog tekućeg računa kod inozemne banke, zadužuje se račun 264 (odnosno 2692 ili 2693 u slučaju Banke), a potražuje račun 3100.

Tablica 5: Primjer knjiženja jedne diferencijalne FX arbitraže prema naputku Financijsko-računovodstvenog sektora Banke.

Poslovna promjena	BILANCA				RAČUN DOBITI I GUBITKA			
	Duguje	Iznos	Potražuje	Iznos	Duguje	Iznos	Potražuje	Iznos
1. Kupovina USD za EUR:								
1. a)	3100-USD	50	269-USD	50				
1. b)	169-EUR	60	3100-EUR	60				
2. Kupnja EUR za USD:								
2. a)	3100-EUR	40	169-EUR	40				
2. b)	269-USD	50	3100-USD	50				
3. Obračun prihoda/rashoda Banke			169-EUR	20	635 (kunska protuvrijednost EUR)	20		0

Prolazni računi obične i diferencijalne FX arbitraže trebali bi se zatvarati svakodnevno. To proizlazi iz same prirode ovih poslova, budući da bi se po zaključenju određene FX arbitraže trebali izračunati efekti po istoj (pozitivne ili negativne tečajne razlike) prema srednjem tečaju Banke na taj dan. Također, i poslovi diferencijalnih FX arbitraža trebali bi se zatvarati unutar istoga dana.

Financijsko-računovodstveni sektor Banke na desetodnevnoj je osnovi ispisivao kontrolne liste stanja i prometa po računima koji su se odnosili na poslovanje Direkcije deviznih sredstava te su iste slane direktoru Direkcije. Također, direktor Direkcije je krajem mjeseca potpisivao izjavu da su stanja u analitici identična stanjima u sintetičkoj evidenciji glavne knjige. Iz navedenog proizlazi da su postojali svi preduvjeti za kontrolu ovih poslova (knjigovodstvene evidencije mogle su se uspoređivati s operativnim evidencijama i originalnom dokumentacijom), ali sustav procesnih kontrola Direkcije nije bio koncipiran na način koji bi omogućio detekciju problema. Izravnim nadzorom je utvrđeno da su se računi običnih FX arbitraža u pravilu zatvarali dnevno, dok su se računi diferencijalnih FX arbitraža, do kraja 2000. godine, zatvarali krajem mjeseca (u jednom razdoblju zatvarali su se i desetodnevno). Ovakvo ostavljanje računa u nedozvoljenoj poziciji, te naknadno skupno zatvaranje prolaznih računa prijenosom na račune razreda 6, s računovodstvenog aspekta je neprihvatljivo i omogućilo je manipulaciju ovim računima te prikrivanje gubitaka

korištenjem gore navedenih metoda. S početkom korištenja novih aktivnih računa za knjiženje sredstava u obračunu (1690610 i 1690611) prolazni računi obje vrste FX arbitraža zatvaraju se u pravilu svaki dan. Zatvaranje ovih računa u Banci nije automatizirano već se vrši ručno na način da se manji saldo prenosi na račun s većim saldom, a razlika se knjiži kao dobitak ili gubitak po FX arbitraži.

Prema uputi Financijsko-računovodstvenog sektora Banke knjiženje danih depozita inozemnim bankama propisano je prema sljedećoj shemi:

- na teret računa 3392
- u korist računa 3100 (plasman depozita)

- na teret računa 3100
- u korist računa 3392 (povrat danog depozita)

Kamata po istima trebala bi se knjižiti kako slijedi budući da ovakvo knjigovodstveno evidentiranje omogućuje praćenje potraživanja po kamati na pojedinačnoj osnovi, te jasno prikazuje koja su potraživanja i od koga dospjela:

- na teret računa 193061
- u korist računa 661921

- na teret računa 130902
- u korist računa 193061

- na teret računa 3100
- u korist računa 130902

Budući da je Odjel analitičkog knjigovodstva unutar Direkcije deviznih poslova Banke dnevno uspoređivao račun 3100 s izvodima iz SWIFT-a (MT950), svaka promjena po deviznim tekućim računima Banke kod inozemnih banaka trebala se knjigovodstveno evidentirati.

Tijekom izravnog nadzora utvrđeno je da su se poslovni događaji kontinuirano pogrešno knjigovodstveno evidentirali u opsegu za koji smatramo da isključuje mogućnost slučajne pogreške. Ovakvo je knjigovodstveno evidentiranje korišteno s ciljem prikrivanja gubitaka Banke.

3.2. Metode prikrivanja gubitaka ostvarenih po transakcijama deviznog tržišta Banke

3.2.1. Manipulacija računima danih depozita (kreiranje fiktivnih depozita)

Kako je već prethodno navedeno, s knjigovodstvenog stajališta gubitak po FX arbitražama rezultira neto dugovnim stanjem na prolaznim računima FX arbitraža.

Recimo da je ostao neuravnotežen račun 169 ili 269. Ispravno zatvaranje ovog računa nalagalo bi knjiženje u korist računa 169 odnosno 269 istovremenim terećenjem računa 635. Umjesto ispravnog knjiženja troška po FX arbitraži neispravno se tereti račun 3392, te se na taj način formira fiktivni dani depozit Banke.

Primjeri manipulacije računima danih depozita:

Dana 19. svibnja 1998. godine općim deviznim nalogima br. 437 i 440, pod referadom (šifrom) 7202MIV, izvršena su knjiženja na teret računa danih depozita (3392010), a u korist prolaznog računa diferencijalne FX arbitraže (2693), čime se zatvara prolazni račun diferencijalne FX arbitraže i prikriva gubitak. Dana 13. i 14. listopada 1998. godine općim deviznim nalogima br. 9474 i 9508, pod referadom 7202SNP, izvršena su knjiženja terećenjem računa danih depozita (3392300) i odobrenjem prolaznog računa FX arbitraže (2694 i 2693), s opisom "razlika". Ovakva knjiženja, budući da predstavljaju hibrid (neispravan par računa) između danog depozita i FX arbitraže, imaju za cilj dovesti u ravnotežu prolazne račune FX arbitraže, odnosno smišljeno skrivanje gubitka ostvarenog po FX arbitražama.

Dana 14. i 16. listopada 1998. općim deviznim nalogima br. 9512 i 9542, pod referadom 7202SNP, izvršeno je knjiženje terećenjem računa danih depozita (3392300) i odobrenjem računa prihoda po FX arbitraži (6846122). Ovakvim knjiženjem ne samo da je stvoren fiktivni dani depozit Banke, već su uvećani i prihodi Banke.

Dana 18. i 21. prosinca 1998. godine općim deviznim nalogima br. 12345, 12346, 12347 i 12395, pod referadom 7202SNP, uz naznačen opis "povrat depozita" terećen je prolazni račun FX arbitraže 1693, a odobren račun danih depozita (3392100), iz čega je razvidno da se radilo o fiktivnom depozitu te je "povrat" istog bio moguć bez novčanog toka. U 1999. godini ovakva su knjiženja učestala te se pored spomenutih inicijala za ovu vrstu knjiženja povremeno pojavljuje i referada 7202JAR. Od srpnja 1999., te u 2000. godini u cijelom nizu knjiženja se za manipulaciju koriste računi 1692 i 3392010, na kojima se na ekvivalentan način, pod referadom 7202SNP, knjiži "povrat depozita".

Osim spomenutih knjiženja brojna su knjiženja kod kojih dolazi do preknjižavanja danog depozita kod jedne banke na drugu, bez da je bilo prometa na deviznom tekućem računu Banke kod inozemne banke (npr. ovo je utvrđeno u siječnju 1998.).

Sva ova knjiženja prisutna su i narednih godina, s tim da im se dinamika povećavala kako se s vremenom povećavao broj i volumen transakcija te se kumulirao ostvareni gubitak.

U razdoblju od 17. veljače 1999. do 8. svibnja 2000. godine, pod referadom 7202SNP, proknjiženo je 98 naloga kojima se zadužuju računi 3392100, 3392010, 3392300 i 3392000 s protustavkom 2693 odnosno 2694 u USD, EUR i CHF. Ovakva knjiženja predstavljaju hibrid (nemoguću kombinaciju knjigovodstvenih računa) između knjiženja za dane depozite i FX arbitražu te su kao takva, bez promjene na deviznim tekućim računima Banke kod inozemne banke (3100), nemoguća. Ova knjiženja, predstavljaju fiktivno uknjižavanje danih depozita s ciljem zatvaranja prolaznih računa 2693 i 2694, kako bi se izbjeglo knjiženje troška po FX arbitražama na računima razreda 6. U navedenom razdoblju proknjiženi su fiktivni dani depoziti sljedećim bankama: Banca Nazionale del Lavoro, Skandinaviska Enskilda Banken, Den Norske Bank, Bank of New York, LHB, Intesa BCI, Union Bank of Switzerland, San Paolo di Torino, Christiania Bank, BNP Paribas, Deutsche Bank i Bank of Montreal.

Uvidom u poslovne knjige Banke utvrđeno je da su se, uz opisan način iskazivanja/uknjižavanja fiktivnih danih depozita Banke s namjerom prikrivanja ostvarenih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), isti iskazivali/uknjižavali temeljem transfena sredstava sa deviznog žiro računa Banke na margin račune kod Swiss Finance London i Carr Futures London. Takva knjiženja ponajviše su utvrđena u: 1998., 1999. i 2000. godini.

Nadalje, utvrđeno je nepropisno knjiženje kamate na dane depozite:

Dana 17. travnja 1998. godine općim deviznim nalogima br. 44 do 51, pod referadom 7202MIV, kamata na dane depozite knjižila se terećenjem računa danih depozita (3392700) te odobravanjem računa prihoda (6692020). Ovakvo prihodovanje kamate nije u skladu s računovodstvenom praksom i napatkom koji je izradio Financijsko-računovodstveni sektor Banke, a također ni s Odlukom o kontnom planu za banke i Uputom za primjenu kontnog plana za banke.

Kamata na dane depozite učestalo se knjižila direktno na prihode (3100/66192100). Na ovaj način otežano je praćenje po kojoj osnovi je kamata primljena, tj. onemogućeno je praćenje potraživanja na pojedinačnoj osnovi, što je u konačnici pogodovalo manipulaciji računima danih depozita jer je teže detektirati fiktivne depozite (koji ne ostvaruju prihode). Na primjer, nalogom br. 69190, pod referadom 7202SNP, s datumom valutacije 4. siječnja 2002. godine, kamata na dani depozit u iznosu EUR 549,03 proknjižena je na način da tereti račun 3100 te direktno odobrava račun kamatnih prihoda (66192100). Na isti način knjiži se kamata na dani depozit po nalogima br. 5656, 5658, 5660 i 5662 od 4. veljače 2002. pod referadom 7202JAR.

Osim navedenih načina manipulacije računima danih depozita utvrđeno je da se ponekad terećenje deviznog tekućeg računa Banke kod inozemne banke za potrebe plaćanja FX arbitraže prikazivalo kao dani depozit. Odobrenje deviznog tekućeg računa Banke kod inozemne banke po osnovi FX arbitraže proknjižilo bi se ponekad kao povrat depozita. Iz tablice je također vidljivo kašnjenje u plaćanju po FX arbitraži, što je bio jedan od oblika financiranja daljnjih transakcija odnosno jedna od metoda prikrivanja gubitaka.

Tablica u nastavku prikazuje neke predmete za koje ne postoji originalna/temeljna dokumentacija u Banci.

Tablica 6: Prikaz manipulacije računima danih depozita

R.br.	Referenca	SWIFT			Knjigovodstvo				Operativna evidencija
		Banka	Svrha	Iznos	Banka	Knjiženje	Iznos	Broj naloga	
1	FX 133 DT	BKA	FX arbitraža valutacija 03.01.2002.	USD 5.422.200,00 za EUR 6.000.000,00	SPT	339201/3100 dani depozit br. 133	EUR 6.000.000,00	0069100 valutacija 03.01.2002.	arbitraža ne postoji u dokumentaciji pod predmetom 133 je arbitraža s BKA: EUR 200.000,00 za GBP 122.300,00, valutacija 21.02.2002. pod depozitom 133: Societe Generale, USD 5.000.000,00, 10.- 11.01.2002.
2	FX 123 DT	SCB	FX arbitraža valutacija 02.01.2002.	USD 10.759.980,00 za EUR 11.900.000,00	SPT	339201/3100 dani depozit proknjižen bez broja	EUR 11.900.000,00	0069057 valutacija 02.01.2002.	u dokumentaciji ne postoji taj predmet, depozit nema broja te ga nije bilo moguće pronaći u arhivi Banke
3	FX 139 DT	BONY	FX arbitraža valutacija 03.01.2002.	EUR 6.000.000,00 za USD 5.412.000,00	BONY	3100/2693 diferencijalna arbitraža bez broja	EUR 6.000.000,00	0069176 valutacija 03.01.2002.	u dokumentaciji se pod FX predmetom 139 nalazi arbitraža sa Societe Generale: EUR 500.000,00 za USD 437.500,00, valutacija 21.02.2002.
4	FX 197 DT	BLB	FX arbitraža valutacija 03.01.2002. kasni 4 dana s plaćanjem BLB-u	EUR 6.000.000,00 za USD 5.401.800,00	SPT	3100/339201 povrat depozita 139	EUR 6.000.000,00	0069099 valutacija 03.01.2002.	u dokumentaciji predmet ne postoji pod predmetom 197 nalazi se arbitraža s IMEX BANKOM: USD 25.000,00 za EUR 28.633,60, valutacija 07.03.2002. pod predmetom 139 nalazi se dani prekoćni depozit BBL-u: EUR 6.300.000,00, valutacija 10.01.2002.
5	FX 135 DT	BLB	FX arbitraža valutacija 03.01.2002.	EUR 5.900.000,00 za USD 5.319.440,00	SPT	3100/339201 povrat depozita bez broja	EUR 5.900.000,00	0069098 valutacija 03.01.2002.	u dokumentaciji predmet ne postoji pod predmetom 135 je obična arbitraža s Commerzbank: EUR 500.000,00 za USD 437.150,00, valutacija 21.02.2002.
6	FX 134 DT	BKA	FX arbitraža valutacija 03.01.2002.	USD 5.421.600,00 za EUR 5.900.000,00	RZB	339201/3100 dani depozit bez broja	EUR 5.900.000,00	0069101 valutacija 03.01.2002.	u dokumentaciji predmet ne postoji pod predmetom 134 je obična arbitraža s DB London: EUR 200.000,00 za CAD 278.240,00, valutacija 21.02.2002., poruka MT202 je prvo poslana, zatim otkazana, a potom ponovno poslana popodne

3.2.2. Kašnjenje u plaćanju po otvorenim FX arbitražama i zatvaranje jedne FX arbitraže otvaranjem druge

Kako je već naprijed navedeno, s vremenom se povećavao broj i volumen FX transakcija te se često događalo da na deviznim tekućim računima Banke (nostro/kontokorentnim računima) kod inozemne banke nije bilo pokrića za izvršenje plaćanja po otvorenim FX arbitražama. Kako se ne bi događalo da određene FX arbitraže duže vrijeme ostaju otvorene, što bi kod većine banaka dovelo do obustave trgovanja s Bankom i vjerojatnog otkrivanja problema, postojala je potreba da se kašnjenja u plaćanju po FX arbitražama svako malo premještaju s jedne banke na drugu. Stoga je za potrebe zatvaranja postojećih FX arbitraža glavni diler ulazio u nove FX poslove, po kojima bi suprotna strana u trgovanju doznačila sredstva na nostro račun Banke. Nakon što bi se odobrio nostro račun Banke, sredstva bi se koristila za zatvaranje od prije otvorenih FX arbitraža.

Na primjer, na nostro računu Banke kod National Westminster Bank Plc na dan 31. prosinca 2001. godine saldo je iznosio GBP 59.813,38. Preostali saldo na dan 28. prosinca 2001. godine iznosio je GBP 57.720,38. Budući da nije bilo pokrića na nostro računu Banke za izvršenje plaćanja po otvorenim FX arbitražama, glavni diler sklapa nove FX arbitraže kojima puni devizni tekući račun Banke kod National Westminster, čime se omogućuje plaćanje po otvorenim FX arbitražama. Zbog ovog kašnjenja u plaćanju po otvorenim FX arbitražama dodatno se gomilaju troškovi (kamata za kašnjenje). Iz reklamacija koje su Banci dostavljale banke kojima nije bilo plaćeno na vrijeme po FX arbitražama vidljivo je da su Banci predlagale promjenu valutacije, no Banka im je na to odgovarala da promjenu valutacije ne može izvršiti te da je terete za sve nastale troškove povodom kašnjenja s plaćanjem. Promjena valutacije nije se mogla izvršiti upravo stoga što na deviznim računima Banke kod inozemnih banaka nije bilo pokrića za plaćanje iznosa na ugovoreni datum.

Tablica 7: Prikaz zatvaranja jedne FX arbitraže otvaranjem druge

Banka	Referenca	Datum valute	Tečaj	Kupljeno		Prodano		Novac doznačen na račun Banke	Plaćeno
				Valuta	Iznos	Valuta	Iznos		
SOGE	FX 2070 DT	31.12.01.	1,4540	USD	8.869.400,00	GBP	6.100.000,00	31.12.01.	02.01.02.
SCB	FX 2070 i 2071 DT	31.12.01.	1,4496	USD	8.407.680,00	GBP	5.800.000,00	31.12.01.	02.01.02.
DEUT	FX 103 DT	02.01.02.	1,4507	GBP	11.900.000,00	USD	17.263.330,00	02.01.02.	02.01.02.
SCB	FX 2071 DT	28.12.01.	1,4465	USD	10.544.590,00	GBP	7.289.726,93	28.12.01.	02.01.02.
BKA	FX 100 DT	02.01.02.	1,4504	GBP	7.289.726,93	USD	10.573.019,94	02.01.02.	02.01.02.
BONY	FX 2071 DT	31.12.01.	1,4535	USD	14.535.000,00	GBP	10.000.000,00	31.12.01.	02.01.02.
DEUT	FX 102 DT	02.01.02.	1,4505	GBP	10.000.000,00	USD	14.505.000,00	02.01.02.	02.01.02.

Daljnji primjer: Na deviznom tekućem računu Banke kod Bank of New York na dan 2. siječnja 2002. godine saldo je iznosio USD 548.573,87. Budući da nije bilo pokrića na računu kako bi se zatvorile ranije otvorene FX arbitraže, glavni diler sklapa nove FX arbitraže kojima puni devizni tekući račun Banke kod Bank of New York, čime se omogućuje plaćanje po otvorenim FX arbitražama.

Tablica 8: Prikaz kašnjenja u plaćanju po otvorenim FX arbitražama

Banka	Referenca	Datum valute	Tečaj	Kupljeno		Prodano		Novac doznačen na račun Banke	Plaćeno
				Valuta	Iznos	Valuta	Iznos		
BOM	FX 2043 DT	28.12.01., promijenjena valutacija na 02.01.02.	0,8855	EUR	21.981.022,39	USD	19.464.195,33	02.01.02.	02.01.02.
UBS	FX 101 DT	02.01.02.	0,9015	USD	19.464.195,33	EUR	21.590.898,87	02.01.02.	02.01.02.
SCB	FX 2070 DT	28.12.01.	0,8811	EUR	21.981.022,39	USD	19.367.478,83	28.12.01.	u 2 navrata: 02.01.02. USD 10.367.478,83; 03.01.02. USD 9.000.000,00

Dana 28.12.2001. godine dan je započeo sa stanjem na nostro računu Banke kod Bank of New York u iznosu USD 114.010,73. Kao što prikazuje gornja tablica, plaćanje po posljednjoj transakciji izvršeno je u dva navrata iako je na dan 28.12.2001. godine završno stanje na deviznom tekućem računu Banke kod Bank of New York bilo USD 17.360.930,69, te se navedena FX arbitraža barem djelomično mogla pokriti.

U prethodnim dvjema tablicama vidljivo je da pojedine FX arbitraže nose redni broj veći od 2000. Ovo je u najmanju ruku čudno budući da je posljednja FX arbitraža prema operativnim evidencijama u 2001. godini uvedena pod rednim brojem 1001. Osim toga, također se može primijetiti da nekoliko FX arbitraža nosi isti redni broj, tj. da imaju istu referencu na SWIFT porukama. Ovakva praksa je krajnje neuobičajena, pogotovo u svjetlu činjenice da su se obične i diferencijalne FX arbitraže označavale jednim skupom rednih brojeva, započevši svaku godinu od red. br. 1. nastavljajući kronološkim slijedom. Također je neuobičajeno da se tijekom istog razdoblja pojavljuju reference 100, 101, 102 i 103, koje su toliko udaljene od prethodno spomenutih referenci. Iz primjera se vidi kako se u jednom slučaju isti posao označavao s dvije reference. Navedeno nas upućuje na zaključak kako je osoba koja je poslovima pridavala određene reference imala određenu vrstu osobnog šifarnika kako bi lakše prepoznala pojedine dealove i izdvojila ih od onih koji su bili prijavljeni u operativnim evidencijama. Korištenjem istih referenci za različite poslove postignuto je otežano praćenje pojedinih dealova, što je vjerojatno i bio cilj osobe koja je zadavala reference. Proizvoljno zadavanje referenci općenito se ne može smatrati dobrom bankovnom praksom, već bi tiketi trebali biti prenumerirani.

Uvidom u poslovne knjige Banke utvrđeno je da su, uz opisan način prikrivanja ostvarenih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama) putem neizmirenih obveza po istima, FX arbitraže ostajale otvorene i stoga što su sredstava transferirana na margin račune kod Swiss Finance London i Carr Futures London. Takva knjiženja utvrđena su u 2000. i 2001. godini.

3.2.3. Neovlašteno uzimanje deviznih depozita

Glavni diler neovlašteno je uzimao devizne depozite od stranih banaka. Poslove je sklapao putem Reuters dealing sustava ili telefonom. Ovi depoziti nisu se knjižili kao obveza Banke na računima razreda 7, što bi bilo ispravno, već su direktno odobravani na prolazne račune FX arbitraža (169, 269), na taj način zatvarajući otvorena stanja na ovim računima s ciljem prikrivanja stvarnih stanja. Uzimanje deviznih depozita nije bilo u skladu s politikom Banke, posebice kada se uzme u obzir njena dobra likvidnost.

U sljedećoj tablici dajemo primjere takvih knjiženja.

Tablica 9: Prikaz knjiženja uzetih deviznih depozita

Banka	Referenca	Valuta	Iznos	Datum valutacije	Datum dospijeća	Knjiženje			
						D	P	Broj naloga	Referada
SCB	FX 20 DT	USD	10.000.000,00	06.02.02.	27.02.02.	3100	2693	71128	7202SNP
LHB	FX XX DT	USD	2.000.000,00	01.03.02.	15.03.02.	3100	2693	72350	7202SNP
DEUT	FX 715 DT	USD	7.200.000,00	04.03.02.	15.03.02.	3100	2693	72408	7202SNP
BNL	FX 2 DT	USD	4.400.000,00	04.01.02.	18.01.02.	3100	2693	69262	7202SNP
BNL	FX 5 DT	USD	4.400.000,00	22.01.02.	22.02.02.	3100	2693	70361	7202SNP
BNL	FX 6 DT	USD	4.400.000,00	22.02.02.	22.03.02.	roll		-	-
BNL	FX 41 DT	USD	4.600.000,00	02.07.01.	16.07.01.	3100	2693	62159	7202SNP

Trošak kamate na ove depozite nije se knjižio kao takav u računu dobiti i gubitka Banke, budući da bi se na taj način otkrilo neovlašteno uzimanje depozita, već je knjižen kao prodajni krak FX arbitraže ili direktno kao trošak po FX arbitraži.

Tablica 10: Prikaz knjiženja troška kamate po uzetim deviznim depozitima

Banka	Referenca	Valuta	Iznos	Kamatna stopa	Datum valutacije	Knjiženje			
						D	P	Broj naloga	Referada
SCB	FX 20 DT	USD	11.083,33	1,9	27.02.02.	1690611	3100	72177	7202SNP
SCB	FX 20 i 21 DT	USD	7.583,33	1,95	13.03.02.	6356122	3100	6541	7202JAR
LHB	FX XX DT	USD	1.438,89	1,85	15.03.02.	6356122	3100	26114	7202VAZ
DEUT	FX XX DT	USD	4.246,00	1,93	15.03.02.	6356122	3100	26112	7202VAZ
BNL	FX 5 DT	USD	6.744,22	1,78	22.02.02.	1690611	3100	71887	7202SNP

Osim toga, ponekad se povrat depozita zajedno s kamatom prikazivao kao prodajni krak FX arbitraže.

Tablica 11: Prikaz knjiženja povrata uzetog deviznog depozita kao FX arbitraže

Banka	Referenca	Valuta	Iznos	Tečaj	Datum valutacije	Knjiženje			
						D	P	Broj naloga	Referada
BNL	FX 2 DT	USD	4.403.251,11	1,9	18.01.02.	1690611	3100	70270	7202SNP

Uvidom u poslovne knjige Banke utvrđeno je da su se, uz opisan način prikrivanja ostvarenih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), devizni depoziti neovlašteno uzimali i za potrebe formiranja željenog stanja (doznaka) na margin računima kod Swiss Finance London i Carr Futures London. Takva knjiženja

ponajviše su utvrđena u 1999., 2000. i 2001. godini (kada se transferi formiraju iz više izvora u kombinaciji s neovlašteno uzetim depozitom, npr. iz dobitaka po neprijavljenim FX arbitražama).

3.2.4. Knjiženje s krivom valutacijom

Provedenim izravnim nadzorom utvrđeno je da su se određena knjiženja vršila s krivom valutacijom. Namjernim korištenjem krivih tečajeva manipuliralo se tečajnim razlikama s ciljem prikriivanja stvarnih rezultata trgovanja, te su prikazivane manje negativne tečajne razlike od ostvarenih. Na ovaj način su se prikriivali ostvareni gubici po pojedinim transakcijama unutar istoga mjeseca, no spomenuti su završavali u računu dobiti i gubitka prilikom svođenja deviznih pozicija bilance na srednji tečaj Hrvatske narodne banke krajem svakog mjeseca. Iako su gubici po ovim transakcijama prikazani u računu dobiti i gubitka Banke, potrebno je naglasiti da je knjiženjima s krivim valutacijama došlo do prebacivanja odgovornosti za ostvareni gubitak po transakcijama Odjela deviznog tržišta na tečajne razlike po svođenju deviznih pozicija bilance na srednji tečaj HNB.

Aplikacija DPIR, u kojoj se rade knjiženja po ovim poslovima, obvezuje svakog djelatnika Banke da upiše ispravan datum valutacije, budući da iz toga proizlazi kunska protuvrijednost za knjiženu valutu, koja se automatski knjiži u glavnu knjigu Banke. Iz ovoga proizlazi da su se od strane ovlaštenih djelatnika Banke transakcije namjerno knjižile s krivom valutacijom. Adekvatnost valutacije po transakcijama Direkcije deviznog tržišta nije se u Banci posebno kontrolirala.

Knjiženja s krivim valutacijama uzrokuju sljedeće nepravilnosti:

1. prihodi odnosno rashodi po pojedinim transakcijama ne knjiže se u točnim iznosima prema stvarnim poslovnim događajima (neispravne tečajne razlike)
2. neispravna kunska protuvrijednost deviznih računa 3100, 1690, 1693, 2690 i 2693 unutar tekućeg mjeseca (isto se ispravlja krajem mjeseca prilikom revalorizacije ovih računa prema srednjem tečaju HNB)

3.2.5. Ostala neispravna knjiženja

Osim navedenih pojavljuju se i neka druga knjiženja s obilježjem nepravilnosti, kao što su:

- a) istovremeno terećenje i odobrenje istog nostro računa Banke za isti iznos (3100/3100), kao npr. u sljedećim slučajevima:
 - opći devizni nalog br. 13367, datum promjene 16.07.01., iznos USD 7.015,33, referada 7202MIV,
 - opći devizni nalog br. 71130, datum promjene 01.02.02., iznos USD 2.000.000,00, referada 7202SNP

Vezano uz opći devizni nalog br. 71130, iz SWIFT poruka je razvidno da se kod odobrenja nostro računa Banke kod BONY zapravo radi o uzetom depozitu od LHB-a (trebalo je biti knjiženo 3100/7732), dok se terećenje računa odnosi na povrat iznosa od USD 2.001.285,56, s tim da je iznos od USD 1.285,56 proknjižen kao prodajni krak FX arbitraže (16906110/3100) umjesto kao obveza odnosno trošak pasivne kamate na uzeti depozit.

b) storniranje prometa po prolaznim računima

Tablica 12: Storniranje prometa po prolaznim računima

Poslovna promjena	Broj naloga	Datum valute	Referada	Iznos	Duguje	Potražuje
1. Kupovina EUR	71117	05.02.2002.	7202SNP	5.894.343,47	3100-978	2693-978
2. Kupovina EUR	71116	05.02.2002.	7202SNP	232.939,81	3100-978	2693-978
3. Prodaja EUR	71120	05.02.2002.	7202SNP	232.939,81	16906110-978	3100-978
4. Prodaja EUR	71114	05.02.2002.	7202SNP	5.894.343,47	16906110-978	3100-978
5. Storno		05.02.2002.	7202SNP	6.127.283,28	16906110-978	2693-978

Ovakvo storniranje je neuobičajeno i bilo bi prihvatljivo kada bi se stornirao cijeli nalog u slučaju pogrešnoga knjiženja. Budući da se stornira samo promet po prolaznim računima, i to takav koji je generiran s četiri raznorodne kupoprodajne transakcije, jasno je da nije riječ o pogrešnom knjiženju. Razlozi za ovo storniranje ostaju nepoznati, no pretpostavljamo da je eliminacijom prometa nastalih na prolaznim računima temeljem kupoprodaje iste valute bilo lakše ustanoviti otvorena stanja na prolaznim računima, kako bi se isti mogli lakše zatvoriti, a osim toga veliki prometi po prolaznim računima olakšali bi detekciju prikrivanja gubitaka Banke.

c) krivotvorenje tečajeva u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta

Krivotvorenje tečajeva u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta utvrđeno je za FX arbitraže koje su u operativnoj evidenciji zavedene pod rednim brojevima: 240 (od 21.01.1998.), 241 (od 29.01.1998.) i 242 (od 29.01.1998.). U izvještaju o poslovanju deviznog tržišta za siječanj 1998. godine, u predviđenim rubrikama za iskazivanje tečaja po kojima su transakcije ugovorene, navedeni su pogrešni (namiješteni) tečajevi s ciljem prikaza povoljnijih rezultata po poslovima kupoprodaje deviza.

d) mijenjanje prirode transakcije

Mijenjanje prirode transakcije očituje se u zamjeni kupljene i prodane valute, te prikazivanju daleko nižih iznosa transakcija od stvarno trženih. Na primjer, kupljena i prodana valuta su zamijenjene u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta za siječanj 1998. godine, u slučaju FX arbitraža koje su u operativnoj evidenciji Banke zavedene pod rednim brojevima: 240 (od 21.01.1998.), 241 (od 29.01.1998.) i 242 (od 29.01.1998.). Zamjenom valuta prikazano je da je kupljena valuta zapravo prodana i obrnuto.

Daljnje mijenjanje prirode transakcija utvrđeno je u obliku namještanja/krivotvorenja iznosa transakcija u mjesečnom izvještaju o

poslovanju deviznog tržišta, u kojem bi iskazani iznosi protrgovanih valuta bili višestruko manjih iznosa od stvarno protrgovanih. Npr. u veljači 1998. godine FX arbitraže broj: 424, 425, 430, 431, 432 i 433, su u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta izkazane u 10 puta manjem iznosu od stvarno protrgovanog, a što potvrđuje usporedba s operativnim evidencijama Banke u kojima su FX arbitraže ispravno evidentirane. Ovime je u poslovnim knjigama Banke iskazan znatno povoljniji rezultat u odnosu na stvarni po osnovi protrgovanih deviza.

- e) prihodi i troškovi po terminskim poslovima nisu se prikazivali na računima 68461400 i 63561400, već na računima za prihode i troškove po diferencijalnim FX arbitražama

Provedenom rekonstrukcijom poslovnih događaja u Odjelu deviznog tržišta utvrđeno je da su se obavljale i forward transakcije, no knjiženja za iste nisu se vršila na računima namijenjenim za terminske poslove već na računima za diferencijalne FX arbitraže. Na taj način htjela se prikriti činjenica da su se sklupali terminski poslovi. Ovakav slučaj je utvrđen u siječnju 1998. godine u slučaju FX arbitraže broj 194 (od 19.01.1998.).

- f) neispravno prikazivanje diferencijalnih FX arbitraža kao FX arbitraža platnog prometa u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta te operativnim evidencijama Banke

Usporedbom operativnih i knjigovodstvenih evidencija FX arbitraža platnog prometa za veljaču 1998. godine, utvrđeno je da je u operativnom dnevniku FX arbitraža platnog prometa skriveno pet diferencijalnih FX arbitraža, uvedenih pod brojevima 365-369-370-373-374-375, 424-425, 428-429, 430-431 i 432-433-434. Po prvoj diferencijalnoj FX arbitraži s datumom valutacije 13.02.1998. godine ostvaren je gubitak u iznosu USD 165.655,00. Ostale četiri diferencijalne FX arbitraže izvršene su 25.02.1998., a gubitak po njima iznosi DEM 362.250,00 i CHF 188.000,00. U izvještaju o poslovanju deviznog tržišta za veljaču 1998. godine prikazan je gubitak od USD 19.128,00. Posljednje četiri diferencijalne FX arbitraže u istome su prikazane kao devet FX arbitraža za platni promet, dok se prva diferencijalna FX arbitraža, koja se sastoji od šest običnih, ne prikazuje nigdje u izvještaju. U poslovnim knjigama Banke FX arbitraže platnog prometa su pravilno knjižene, međutim i navedene diferencijalne FX arbitraže knjižene su kao FX arbitraže platnog prometa na pogrešnim računima, te je stoga proknjižen neto gubitak Banke za veljaču 1998. godine u iznosu od 1.262.861,51 kuna. Ova praksa primjećena je i u siječnju 1998. godine (kada je jedna diferencijalna FX arbitraža prikazana kao četiri FX arbitraže platnoga prometa), te u nekim drugim mjesecima.

- g) neprikazivanje FX arbitraža u operativnim evidencijama ili u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta Banke

Diferencijalna arbitraža iz siječnja 1998. godine prikazana je u operativnim evidencijama Banke kao šest FX arbitraža platnog prometa (pod brojevima: 365, 369, 370, 373, 374 i 375), ali istovremeno nije prikazana u mjesečnom izvještaju o poslovanju deviznog tržišta niti kao diferencijalna FX arbitraža niti kao FX arbitraža platnog prometa. Knjiženjem s krivim valutacijama prikriven je stvarni gubitak ostvaren po ovim FX arbitražama, no isti je završio u računu dobiti i gubitka na kraju tekućeg mjeseca automatskom revalorizacijom prilikom svođenja deviznih pozicija bilance na srednji tečaj Hrvatske narodne banke.

S namjerom prikrivanja gubitaka proizašlih iz poslovanja odnosno trgovanja u Odjelu deviznog tržišta, glavni diler i njegovi vjerojatni suradnici, u razdoblju od 1998. godine do sredine ožujka 2002. godine (prestanka njihovog radnog odnosa), kontinuirano su neispravno knjigovodstveno evidentirali poslovne događaje, falsificirali izvješća te vodili nepotpunu operativnu evidenciju, što je dovelo do prikazivanja pogrešnog stanja u Banci. Osim kršenja internih akata Banke i naputaka Financijsko-računovodstvenog sektora vezanih uz knjiženje poslovnih događaja, učinjen je niz nezakonitosti i nepravilnosti.

Banka nije vodila poslovne knjige i sastavljala financijska izvješća u skladu s propisima o računovodstvu i računovodstvenim standardima, čime je postupila suprotno odredbama članka 52. Zakona o bankama ("Narodne novine" broj 161/98).

Zbog prikazivanja fiktivnih danih depozita u aktivi Banke i neprikazivanja uzetih depozita u pasivi Banke, lažnog računa dobiti i gubitka te ostalih neistinitih knjigovodstvenih evidencija, Banka nije Hrvatskoj narodnoj banci za duže vremensko razdoblje dostavljala ispravna izvješća i podatke, propisane u članku 68. Zakona o bankama, čime je postupila suprotno odredbama navedenog članka Zakona.

Zbog neprikazivanja uzetih deviznih depozita u pasivi Banke te pogrešno utvrđene osnovice za obračun obvezne pričuve, Banka nije izračunavala, održavala i izdvajala obveznu pričuvu sukladno Odluci o obveznoj pričuvi ("Narodne novine" broj 46/2001, 77/2001, 87/2001, 100/2001), čime je postupila protivno odredbama članka 13. i članka 38. stavak 3. pod g) Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine" broj 36/2001).

Nadalje, Banka nije izračunavala visinu kapitala sukladno Odluci o načinu izračunavanja kapitala banke ("Narodne novine" broj 32/99, 101/2000) i Uputi za jedinstvenu primjenu Odluke o načinu izračunavanja kapitala banke ("Narodne novine" broj 123/2000), čime je postupila suprotno odredbama članka 31. stavak 3., članka 32., članka 33. i članka 68. Zakona o bankama.

Slijedom navedenog, Banka je postupila protivno odredbama članka 39., članka 40. i članka 68. Zakona o bankama, a u svezi s Odlukom o načinu izračunavanja adekvatnosti kapitala i ponderirane aktive banke ("Narodne novine" broj 32/99.,

101/2000) i Uputom za jedinstvenu primjenu Odluke o načinu izračunavanja adekvatnosti kapitala i ponderirane aktive banke ("Narodne novine" broj 123/2000.).

Neosnovanim iskazivanjem uvećane aktive Banke (temeljem fiktivnih danih depozita) neispravno su iskazani plasmani Banke, čime je Banka postupila suprotno odredbama članka 41. stavak 4., članka 51. stavak 2. i članka 68. Zakona o bankama, a u svezi s Odlukom o raspoređivanju plasmana i izvanbilančnih rizičnih stavki i utvrđivanju izloženosti banke ("Narodne novine" broj 32/99., 64/99., 101/2000.) i Uputom za jedinstvenu primjenu Odluke o raspoređivanju plasmana i izvanbilančnih rizičnih stavki i utvrđivanju izloženosti banke ("Narodne novine" broj 36/99., 123/2000.).

Tijekom cijeloga razdoblja Banka je neispravno popunjavala obrasce propisane Odlukom o statističkom izvješću za banke i napucima za popunjavanje statističkog izvješća ("Narodne novine", br. 57/1999., 72/1999.).

Neispravno iskazujući svoju deviznu poziciju Banka je postupila suprotno Odluci o sprečavanju izloženosti devizne pozicije ovlaštenih banaka i štedionica valutnom riziku ("Narodne novine", br. 134/1997., 94/2000., 74/2001.), odnosno suprotno čl. 62. Zakona o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata ("Narodne novine", br. 91A/1993., 36/1998., 32/2001.) i čl. 39. st. 2. pod i) Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

Budući da se unos podataka u poslovne knjige Banke nije temeljio na urednim i vjerodostojnim knjigovodstvenim ispravama, niti su se iste kontrolirale s dovoljnom pažnjom, Banka je postupila suprotno odredbama članka 52. i 53. Zakona o bankama i članka 2., 3. i 5. Zakona o računovodstvu ("Narodne novine" broj 90/92.).

Provedenim izravnim nadzorom utvrđeno je da se jedan dio knjigovodstvenih isprava nije čuvao u obliku izvornika, na nositelju automatizirane obrade, nositelju mikrografske obrade ili na drugi prikladan način, te u rokovima kako je propisano člankom 6. Zakona o računovodstvu, te je stoga Banka postupila suprotno odredbama spomenutog članka Zakona.

Člankom 14. Zakona o računovodstvu propisuje se da temeljni financijski izvještaji moraju pružiti istinit, fer, pouzdan i nepristran pregled imovine, obveza, kapitala, promjene financijskog položaja i dobiti ili gubitka. Banka nije postupila sukladno navedenom članku, niti je u tom dijelu slijedila Međunarodne računovodstvene standarde, čime je postupila suprotno članku 15. spomenutog Zakona.

4. Poslovanje Banke putem "Margin" računa

Margin račun omogućuje trgovinu devizama u velikom volumenu i to na vrlo jednostavan način kojim se glavnice (iznosi trgovanja) ne transferiraju već se transferira samo neto efekt trgovanja (dobit ili gubitak). Na margin računu uvijek mora biti određena inicijalna količina novčanih sredstava (tzv. initial margin) koja služi za osiguranje naplate vjerovnika ukoliko dođe do gubitaka temeljem trgovanja uslijed nepovoljne promjene deviznih tečajeva. Iznos transakcija kojima diler može trgovati je nekoliko puta veći od iznosa sredstava koji se nalaze na njegovom računu, što se regulira sklapanjem ugovora o uvjetima trgovanja.

Primjer jedne diferencijalne FX arbitraže ugovorene putem Margin računa i toka novca:

Kupimo 1 milijun USD i za to platimo 2 milijuna DEM (tečaj USD/DEM=2,00), nema niti transfera USD niti transfera DEM. Tečaj u toku dana poraste na 2,05 DEM za USD, te se odlučimo prodati 1 milijun USD koji tada vrijedi 2,05 milijuna DEM. Po obračunu možemo zatražiti transfer razlike od 0,05 milijuna DEM, tj. 50.000 DEM koji su rezultat povoljne promjene tečaja USD/DEM u našu korist (ili isti iznos može ostati i na margin računu). Također, ukoliko tečaj ide u nepovoljnom smjeru za Banku, te ona stoga bilježi gubitke, u obvezi smo doznačiti dodatna sredstva na margin račun (obavezno svaki puta kada iznos sredstava na računu padne ispod iznosa initial margin-a).

Transferi novca mogu se obavljati dinamikom koja odgovara ugovornim stranama ali u svakom slučaju na način da se održava adekvatna razina 'initial margin-a'. Dakle, nije nužno provoditi transfere sredstava po svakom pojedinačnom zatvorenom dealu ili nakon svakog dana, već transferi slijede prema potrebi (ponekad jednom u tjedan dana a ponekad jednom u tri mjeseca).

4.1 "Margin" račun kod Carr Futures London

Carr Futures London je ogranak grupacije Credit Agricole Indosuez kojem je primarna djelatnost trgovanje stranim valutama, futures ugovorima i opcijama.

Na prijedlog glavnog dilera Odjela deviznog tržišta i direktora Direkcije deviznih sredstava, Banka je u rujnu 1997. godine s Carr Futures London sklopila ugovore o trgovanju devizama, futures ugovorima i opcijama. Ugovor je u ime Banke potpisao predsjednik Uprave (jedini potpisnik sa strane Banke). Predmetni ugovor je sklopljen na engleskom jeziku bez da je traženo prethodno mišljenje pravne službe Banke, a što je inače bila uobičajena praksa za slične poslove. Prema dostupnim informacijama i neslužbenim izjavama odgovornih ljudi iz Carr Futures London ustanovljeno je da je Banka u razdoblju od listopada 1997. godine do ožujka 2002. godine s Carr Futures London, putem margin računa, trgovala samo devizama.

Banka je s Carr Futures London ugovorila inicijalni iznos od 2 milijuna USD koji je na njihov račun transferiran dana 27. listopada 1997. Prema sklopljenom ugovoru s

Carr Futures London, glavni diler je mogao trgovati devizama u iznosima 40 puta većim od iznosa koje je Banka imala na računu kod Carr Futures-a, odnosno do iznosa od 80 milijuna USD (kasnijim izmjenama ugovora i do 100 milijuna USD), iako je prema internom pravilniku Banke glavni diler mogao obavljati transakcije do maksimalno 10 posto jamstvenog kapitala Banke, što je iznosilo oko 11 milijuna USD (u 2002. godini).

U razdoblju od 27. listopada 1997. do 21. ožujka 2002. godine, glavni diler je s Carr Futures London, prema našoj procjeni zasnovanoj na obradi dostavljene dokumentacije, napravio između 6 i 8 tisuća transakcija, tj. između 3 i 4 tisuće diferencijalnih FX arbitraža.

Obzirom da kontrole nije bilo ili je bila izuzetno slaba, glavni diler se upuštao u transakcije koje su po veličini i izloženosti višestruko prelazile limite iz Odluke o načinu obavljanja poslova diferencijalnih arbitraža. Početkom 1998. godine vidljiva su mnogobrojna otvaranja pozicije od 40 milijuna USD (Mjesečno izvješće Carr Futures London od 31.01.1998.) da bi u 2001. godini bilo pojedinačnih otvaranja i od 100 milijuna EUR (Mjesečno izvješće Carr Futures od 31.07.2001.)

Temeljem obavljenog uvida u SWIFT izvode Banke na kojima su evidentni transferi sredstava između Banke i Carr Futures London, te usporedbom istih s podacima iz dostavljenog izvješća o novčanim tokovima od strane Carr Futures-a za razdoblje od 27. listopada 1997. do 21. ožujka 2002. utvrđeno je da je:

- novac 76 puta transferiran iz Banke u Carr Futures London. Ukupan iznos novca doznačenog u promatranom razdoblju iz Banke u Carr Futures London je USD 24.654.808,10 + EUR 35.825,62.
- novac 29 puta transferiran iz Carr Futures London u Banku. Ukupan iznos novca doznačenog od Carr Futures London u Banku je USD 6.775.394,55.
- ukupan gubitak iz poslovanja Banke, samo s Carr Futures London je USD 18.484.232,05 + EUR 35.825,62. Ovaj rezultat predstavlja zbroj sredstava navedenih kao neto odljev iz Banke (USD 17.879.413,55 + EUR 35.825,62) i razlike u iznosu od USD 604.818,50 do početnog iznosa sredstava (koji je iznosio USD 2.000.000,00, a koji je na dan 22. ožujka 2002. prijavljen u iznosu od USD 1.395.181,50).

Tablica u nastavku prikazuje iznose i transfere sredstava između Banke i Carr Futures London prema dobivenim izvještajima, u razdoblju od 27. listopada 1997. do 21. ožujka 2002. godine.

Tablica 13: Transferi sredstava između Banke i Carr Futures London u razdoblju od 1997. do 21.03.2002. godine (u USD i EUR)

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke	
	USD	EUR	USD	USD	EUR
27-lis-97	2.000.000,00			2.000.000,00	
31-lis-97			30.685,79	(30.685,79)	
03-stu-97			1.397,58	(1.397,58)	
28-stu-97			399.281,03	(399.281,03)	
01-pro-97			8.353,73	(8.353,73)	
30-pro-97	453.679,00			453.679,00	
Ukupno 1997	2.453.679,00		439.718,13	2.013.960,87	
02-sij-98			8.359,46	(8.359,46)	
18-svi-98	250.000,00			250.000,00	
02-lis-98	300.000,00			300.000,00	
14-lis-98	400.000,00			400.000,00	
10-stu-98	150.000,00			150.000,00	
17-stu-98	300.000,00			300.000,00	
18-pro-98	1.800.000,00			1.800.000,00	
Ukupno 1998	3.200.000,00		8.359,46	3.191.640,54	
17-ožu-99	151.005,84			151.005,84	
23-lip-99	152.000,00			152.000,00	
29-lip-99	161.000,00			161.000,00	
01-srp-99	4.285,00			4.285,00	
30-srp-99	13.300,00			13.300,00	
16-ruj-99	70.500,00			70.500,00	
23-ruj-99	68.500,00			68.500,00	
23-ruj-99	14.000,00			14.000,00	
24-ruj-99	89.100,00			89.100,00	
28-ruj-99	99.786,40			99.786,40	
06-pro-99	29.000,00			29.000,00	
07-pro-99	100.000,00			100.000,00	
08-pro-99	103.750,00			103.750,00	
09-pro-99	24.500,00			24.500,00	
14-pro-99	112.796,98			112.796,98	
16-pro-99	50.000,00			50.000,00	
21-pro-99	101.000,00			101.000,00	
22-pro-99	22.250,15			22.250,15	
23-pro-99	71.500,00			71.500,00	
29-pro-99	110.620,00			110.620,00	
30-pro-99	12.044,24			12.044,24	
30-pro-99	1.114.589,91			1.114.589,91	
Ukupno 1999	2.675.528,52		0,00	2.675.528,52	
29-vel-00	120.000,00			120.000,00	
29-vel-00	29.854,60			29.854,60	
01-ožu-00	79.500,00			79.500,00	
13-ožu-00	138.600,00			138.600,00	
16-ožu-00	68.000,00			68.000,00	
21-ožu-00	56.000,00			56.000,00	
31-ožu-00	980.000,00			980.000,00	

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke	
	USD	EUR	USD	USD	EUR
04-tra-00			47.590,50	(47.590,50)	
04-tra-00			6.810,95	(6.810,95)	
04-tra-00			165.832,95	(165.832,95)	
10-svi-00	211.280,05			211.280,05	
11-svi-00			37.204,93	(37.204,93)	
11-svi-00			9.333,33	(9.333,33)	
11-svi-00	95.167,74			95.167,74	
19-svi-00	40.000,00			40.000,00	
22-svi-00	20.300,00			20.300,00	
31-svi-00		21.752,11			21.752,11
01-lip-00			10.666,67	(10.666,67)	
01-lip-00			139.254,09	(139.254,09)	
01-lip-00	158.980,00			158.980,00	
01-lip-00		14.073,51			14.073,51
09-lip-00	166.803,33			166.803,33	
12-lip-00	51.500,00			51.500,00	
16-lip-00	94.000,00			94.000,00	
28-lip-00	68.500,00			68.500,00	
30-lip-00	1.423.694,60			1.423.694,60	
30-lip-00	263.850,00			263.850,00	
03-srp-00			10.820,45	(10.820,45)	
03-srp-00			46.628,25	(46.628,25)	
31-srp-00	249.760,43			249.760,43	
02-kol-00			10.257,18	(10.257,18)	
02-kol-00			51.884,72	(51.884,72)	
02-kol-00	217.317,18			217.317,18	
11-kol-00	106.000,00			106.000,00	
05-ruj-00			10.807,46	(10.807,46)	
05-ruj-00			41.415,54	(41.415,54)	
27-ruj-00	135.000,00			135.000,00	
02-lis-00	1.655.000,00			1.655.000,00	
04-lis-00			38.772,34	(38.772,34)	
04-lis-00			10.512,58	(10.512,58)	
09-stu-00	57.254,58			57.254,58	
09-stu-00	69.006,93			69.006,93	
12-pro-00	18.821,47			18.821,47	
14-pro-00	80.250,00			80.250,00	
14-pro-00	17.250,00			17.250,00	
29-pro-00	1.925.000,00			1.925.000,00	
Ukupno 2000	8.596.690,91	35.825,62	637.791,94	7.958.898,97	35.825,62
10-sij-01	106.500,00			106.500,00	
12-sij-01	5.848,33			5.848,33	
12-sij-01	172.500,00			172.500,00	
16-sij-01	258.000,00			258.000,00	
03-tra-01	12.346,74			12.346,74	
18-svi-01	134.000,00			134.000,00	
25-lip-01	119.431,60			119.431,60	
25-lip-01	175.405,56			175.405,56	
28-lip-01	100.601,15			100.601,15	

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke	
	USD	EUR	USD	USD	EUR
29-lip-01	152.000,00			152.000,00	
29-lip-01	1.500.000,00			1.500.000,00	
16-srp-01			7.030,33	(7.030,33)	
19-srp-01			1.000.000,00	(1.000.000,00)	
26-srp-01			300.000,00	(300.000,00)	
31-lis-01			141.211,52	(141.211,52)	
31-lis-01	1.140.515,56			1.140.515,56	
30-stu-01	120.000,00			120.000,00	
31-pro-01			160.760,73	(160.760,73)	
31-pro-01	1.731.760,73			1.731.760,73	
Ukupno 2001	5.728.909,67		1.609.002,58	4.119.907,09	
30-sij-02			450.000,00	(450.000,00)	
31-sij-02			2.000.000,00	(2.000.000,00)	
31-sij-02			235.340,94	(235.340,94)	
05-vel-02	2.000.000,00			2.000.000,00	
21-ožu-02			1.395.181,50	(1.395.181,50)	
Ukupno 2002	2.000.000,00		4.080.522,44	(2.080.522,44)	
Sveukupno 97-02	24.654.808,10	35.825,62	6.775.394,55	17.879.413,55	35.825,62

Iz mjesečnih izvoda računa kod Carr Futures London vidljivo je da je glavni diler već u prva četiri mjeseca 1998. godine izgubio više od 1 milijun USD, te da je u svibnju 1998. godine Banka doznačila 250.000 USD na račun kod Carr Futures London kako bi iznos initial margina bio dovoljno velik za pokriće daljnjih transakcija.

Temeljem analize uplata i isplata s računa Banke kod Carr Futures London primjetno je da je svakog prosinca 1998. do 2001. godine, te u lipnju 2000. i lipnju 2001. iz Banke na Carr Futures doznačavan iznos veći od milijun USD, kako bi radi polugodišnjeg i godišnjeg obračuna i eventualne provjere stanja na računu kod Carr Futures London, isti odražavao početni (očekivani) iznos od 2 milijuna USD.

Računovodstvena evidentiranja (knjiženja) gubitaka proizašlih iz spekulativnih transakcija Banke s Carr Futures London su potpuno netočna i niti u jednom slučaju ne odražavaju stvarne rezultate trgovanja.

Proizlazi da ista nisu knjižena na temelju vjerodostojne dokumentacije (a koja je u tom trenutku postojala u Banci) niti u skladu s dobrom računovodstvenom praksom.

Također je potrebno napomenuti da se iznos gubitka Banke nikako ne može proglasiti dobitkom za Carr Futures London, jer je člankom 5. Ugovora o trgovanju devizama, sklopljenog između Carr Futures London i Banke, utvrđeno da Carr Futures ima pravo sa trećim stranama ili samim sobom zatvoriti svaku poziciju koju Banka otvori. To znači, ako su dileri Carr Futuresa procijenili da će otvaranje pozicije Banke prouzročiti Carr Futuresu gubitke, oni su mogli svoju poziciju odmah zatvoriti, a ne čekati da Banka zatvori tu poziciju. Posljedica primjene gore spomenutog članka jest da je Carr Futures u trgovanju s Bankom mogao zaraditi i više od iznosa gubitka Banke ali i bitno manje. Stvarni rezultat trgovanja u korist Carr Futuresa je nemoguće utvrditi od strane Banke.

U ugovoru o trgovanju devizama (Foreign Currency Trading Agreement), potpisanom 18. rujna 1997. godine od strane Predsjednika Uprave (jedini potpisnik za Banku), u članku 11., utvrđeno je da će Banku u korespondenciji između Carr Futures London i Banke (svi zahtjevi, obavijesti, suglasnosti i ostalo) zastupati diler - g. Nodilo. Tako su i svi izvještaji o učinku trgovanja glavnog dilera stizali u Banku naslovljeni upravo na njega, što se protivi svakoj praksi upravljanja rizicima. Drugim riječima, u Banci nije postojala nezavisna kontrola poslovanja s Carr Futures London, niti s aspekta efikasnosti upravljanja, a niti s računovodstvenog aspekta (u pogledu cash flow-a).

S obzirom na dane im ovlasti, glavni diler i direktor Direkcije deviznih sredstava su 20. veljače 2001. godine u ime Banke potpisali 2 nova ugovora s Carr Futures London - Customer Agreement te Foreign Exchange and Options Master Agreement, koji su zamijenili prvotne ugovore iz rujna 1997. godine (potpisane od strane predsjednika Uprave). U ova 2 nova ugovora izričito stoji da je 'margin rate' 2,5%, te da je maksimalna neto otvorena pozicija za Banku 100 milijuna dolara. U tom trenutku na snazi je bio Interni pravilnik Banke o diferencijalnim FX arbitražama kojim se glavnom dileru ograničava trgovanje iznosima većim od 10% jamstvenog kapitala Banke, što je nadležnim rukovodiocima trebalo biti poznato.

4.2. "Margin" račun kod Swiss Finance London

U rujnu 1997. godine Banka je sa Swiss Finance London sklopila 'Interbank Forex/Precious Metals Trading Agreement'. Ugovor je u ime Banke potpisao predsjednik Uprave.

Prema tom ugovoru (članak 2. i članak 3.) ovlaštenu diler Banke mogao je sa Swiss Finance London trgovati devizama u iznosima do 20 puta većim od USD protuvrijednosti iznosa koji Banka ima kod njih na računu, tj. Banka je na svom računu kod Swiss Finance London morala imati minimalno 5% iznosa kojim trguje⁵. Također je bilo navedeno, da iznos deponiran kod Swiss Finance London ne smije pasti ispod 450.000 USD, a ukoliko stanje računa padne ispod 50.000 USD Swiss Finance London ima pravo automatski zatvoriti račun.

Niti u jednom članku predmetnog ugovora nije određen novčani limit maksimalne pozicije koju ovlaštenu diler Banke može otvoriti. Dapače, u članku 8. predmetnog ugovora stoji da agregatni iznos linije za Banku ovisi samo o margin-u, tj. iznosu sredstava koje Banka ima kod Swiss Finance London. Drugim riječima, ako je iznos sredstava Banke kod Swiss Finance npr. 2 milijuna USD, prema uvjetima predmetnog ugovora ovlaštenu diler Banke mogao je otvoriti poziciju i do protuvrijednosti od 40 milijuna USD.

Prema sklopljenom ugovoru sa Swiss Finance London, ovlaštene osobe za trgovanje su:

- 1) Eduard Nodilo
- 2) Aleksandar Turza i

⁵ Navedena stopa od 5% se u sustavu trgovanja preko margin računa naziva 'margin rate'. Margin rate od 5% znači da ukoliko je na računu Banke kod Swiss Finance London npr. 500.000 USD, dileri Banke mogu otvoriti poziciju (kupiti ili prodati) maksimalno do 10 milijuna USD protuvrijednosti valute kojom trguju.

3) Marijana Gaberšnik

Osobe koje su tim ugovorom ovlaštene za sve ostale poslove osim trgovanja su:

- 1) Milojko Tankosić i
- 2) Mirta Vlah

Predmetnim ugovorom glavni je diler mogao obavljati izuzetno visoke transakcije koje su, u konačnosti, prouzročile velike gubitke za Banku.

Da se predmetnim ugovorom (kroz dodatne klauzule) ograničilo dilere Banke po pitanju maksimalne izloženosti u novčanom obliku (npr. na 5 ili 10 milijuna USD), mogućnost gubitaka nedvojbeno bi bila smanjena. Razlozi ovakvog propusta mogu biti nerazumijevanje ugovora i/ili nerazumijevanje rizika koji proizlaze iz valutnih izlaganja omogućenih tim ugovorom.

Temeljem obavljenog uvida u SWIFT izvode Banke na kojima su evidentni transferi sredstava između Banke i Swiss Finance London, te usporedbom istih s podacima iz dostavljenog izvješća o novčanim tokovima od strane Swiss Finance London za razdoblje od 1997. do 28. veljače 2002. utvrđeno je da je:

- Banka 163 puta transferirala sredstva na račun kod Swiss Finance London. Ukupan iznos doznačenih sredstava u promatranom razdoblju iz Banke u Swiss Finance London je USD 14.762.779,93 + EUR 370.818,57.
- Swiss Finance London 33 puta transferirao sredstva Banci. Ukupan iznos doznačenih sredstava od Swiss Finance London je USD 5.326.686,97 + EUR 6,61.
- Ukupan gubitak za Banku po osnovi poslovanja sa Swiss Finance London je USD 9.525.380,58 + EUR 370.811,96. Ovaj rezultat predstavlja zbroj: a) sredstava navedenih kao neto odljev iz Banke (USD 9.436.092,96 + EUR 370.811,96), b) sredstava navedenih kao prihodi od kamata (USD 11.554,24) i c) konačnog stanja računa koji je na dan 17. svibnja 2002. prijavljen u iznosu od USD -77.733,38. Isti iznos nije opravdano tumačiti kao isključiv dobitak za Swiss Finance London.

Ostvarene promete i transfere između Banke i Swiss Finance London prikazuje tablica u nastavku.

Tablica 14.: Transferi sredstava između Banke i Swiss Finance London u razdoblju od 1997. do 28.02.2002. godine (u USD i EUR)

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata USD
	USD	EUR		USD	EUR	
27-lis-97	500.000,00			500.000,00		
3-stu-97			24.143,41	(24.143,41)		
10-stu-97	118.524,10			118.524,10		
24-stu-97				-		1.789,66
28-stu-97			118.524,10	(118.524,10)		
28-stu-97			97.499,14	(97.499,14)		
28-stu-97			1.581,32	(1.581,32)		
17-pro-97	374.724,66			374.724,66		
30-pro-97				-		2.023,88
31-pro-97			125.275,34	(125.275,34)		
31-pro-97			26.348,61	(26.348,61)		
31-pro-97			374.724,66	(374.724,66)		
31-pro-97			2.036,36	(2.036,36)		
Ukupno 1997	993.248,76		770.132,94	223.115,82		3.813,54
9-sij-98	500.000,00			500.000,00		
23-sij-98	230.000,00			230.000,00		
28-sij-98				-		1.285,91
30-sij-98			230.000,00	(230.000,00)		
30-sij-98			171.025,32	(171.025,32)		
2-vel-98	170.000,00			170.000,00		
17-vel-98	300.000,00			300.000,00		
20-vel-98	200.000,00			200.000,00		
27-vel-98				-		630,08
30-ožu-98				-		(11,89)
28-tra-98				-		(12,79)
30-tra-98	4.165,20			4.165,20		
28-svi-98				-		0,70
29-lip-98						1,63
30-srp-98				-		1,82
28-kol-98				-		1,60
28-ruj-98				-		1,74
13-lis-98	200.000,00			200.000,00		
21-lis-98	200.000,00			200.000,00		
28-lis-98				-		155,77
10-stu-98	149.115,84			149.115,84		
17-stu-98	300.000,00			300.000,00		
27-stu-98				-		510,79
9-pro-98	161.411,41			161.411,41		
29-pro-98				-		126,00
31-pro-98			9.017,84	(9.017,84)		
Ukupno 1998	2.414.692,45		410.043,16	2.004.649,29		2.691,36

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata USD
	USD	EUR		USD	EUR	
13-sij-99	79.000,00			79.000,00		
29-sij-99	2.053,04			2.053,04		
29-sij-99	40.000,00			40.000,00		
29-sij-99				-		44,61
26-vel-99				-		(9,20)
4-ožu-99	50.000,00			50.000,00		
26-ožu-99	18.600,00			18.600,00		
31-ožu-99				-		61,36
30-tra-99	30.238,55			30.238,55		
30-tra-99				-		19,32
21-lip-99	18.101,56			18.101,56		
29-lip-99				-		6,55
30-lip-99	22.969,44			22.969,44		
1-srp-99	5.271,29			5.271,29		
15-srp-99	16.737,43			16.737,43		
16-srp-99	26.000,00			26.000,00		
27-srp-99	43.366,42			43.366,42		
30-srp-99				-		(77,53)
10-kol-99	39.147,06			39.147,06		
31-kol-99				-		(65,91)
31-kol-99	56.625,45			56.625,45		
14-ruj-99	90.500,00			90.500,00		
28-ruj-99	33.162,39			33.162,39		
29-ruj-99				-		9,15
30-ruj-99	50.000,00			50.000,00		
29-lis-99				-		(232,16)
24-stu-99	75.000,00			75.000,00		
30-stu-99				-		(425,09)
1-pro-99	38.250,00			38.250,00		
8-pro-99	26.000,00			26.000,00		
15-pro-99	29.252,41			29.252,41		
16-pro-99	43.234,30			43.234,30		
30-pro-99	480.408,09			480.408,09		
30-pro-99				-		125,81
Ukupno 1999	1.313.917,43		-	1.313.917,43		(543,09)
31-sij-00				-		1.295,59
1-vel-00	17.068,54			17.068,54		
14-vel-00	18.514,09			18.514,09		
15-vel-00	83.000,00			83.000,00		
24-vel-00	6.000,00			6.000,00		
28-vel-00				-		48,05
29-vel-00			2.118,18	(2.118,18)		
29-vel-00			11.248,89	(11.248,89)		
2-ožu-00	81.500,00			81.500,00		
10-ožu-00	140.000,00			140.000,00		
14-ožu-00	66.600,00			66.600,00		

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata
	USD	EUR	USD	USD	EUR	USD
22-ožu-00	53.000,00			53.000,00		
23-ožu-00	29.500,00			29.500,00		
24-ožu-00	27.500,00			27.500,00		
31-ožu-00				-		576,74
31-ožu-00	500.000,00			500.000,00		
31-ožu-00	120.000,00			120.000,00		
3-tra-00			500.000,00	(500.000,00)		
3-tra-00			1.275,64	(1.275,64)		
3-tra-00			38.111,12	(38.111,12)		
5-tra-00	28.868,91			28.868,91		
10-tra-00	60.000,00			60.000,00		
14-tra-00	13.500,00			13.500,00		
17-tra-00	8.500,00			8.500,00		
18-tra-00	14.000,00			14.000,00		
28-tra-00				-		440,59
9-svi-00	68.179,51			68.179,51		
11-svi-00			2.354,17	(2.354,17)		
11-svi-00	29.282,58			29.282,58		
25-svi-00	10.000,00			10.000,00		
26-svi-00	46.700,00			46.700,00		
31-svi-00	70.490,00			70.490,00		
31-svi-00				-		144,17
1-lip-00			36.800,02	(36.800,02)		
1-lip-00			2.666,67	(2.666,67)		
12-lip-00	100.000,00			100.000,00		
15-lip-00	4.789,24			4.789,24		
16-lip-00			74.290,00	(74.290,00)		
28-lip-00	43.850,00			43.850,00		
30-lip-00				-		77,60
30-lip-00	500.000,00			500.000,00		
5-srp-00			30.598,15	(30.598,15)		
5-srp-00			2.791,67	(2.791,67)		
10-srp-00	8.211,34			8.211,34		
11-srp-00	55.063,75			55.063,75		
20-srp-00	3.375,40			3.375,40		
24-srp-00	42.500,00			42.500,00		
28-srp-00	109.188,87			109.188,87		
31-srp-00				-		833,75
3-kol-00			27.251,89	(27.251,89)		
3-kol-00			2.411,54	(2.411,54)		
8-kol-00	56.000,00			56.000,00		
29-kol-00	77.200,73			77.200,73		
31-kol-00			23.525,69	(23.525,69)		
31-kol-00				-		191,26
6-ruj-00	11.284,83			11.284,83		
8-ruj-00	21.761,93			21.761,93		
14-ruj-00	55.101,60			55.101,60		

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata
	USD	EUR	USD	USD	EUR	USD
15-ruj-00	30.175,00			30.175,00		
19-ruj-00	59.290,38			59.290,38		
22-ruj-00	146.273,46			146.273,46		
29-ruj-00	404.292,50			404.292,50		
29-ruj-00				-		281,85
4-lis-00			350.000,00	(350.000,00)		
4-lis-00			1.782,14	(1.782,14)		
5-lis-00	7.826,94			7.826,94		
20-lis-00	22.750,00			22.750,00		
26-lis-00	2.093,82			2.093,82		
26-lis-00		13.000,00			13.000,00	
27-lis-00	11.505,77			11.505,77		
30-lis-00	19.901,50			19.901,50		
31-lis-00				-		651,12
31-lis-00	16.955,37			16.955,37		
31-lis-00		3,56			3,56	
31-lis-00		7.092,73			7.092,73	
6-stu-00	16.070,00			16.070,00		
8-stu-00	56.572,98			56.572,98		
9-stu-00	55.450,09			55.450,09		
16-stu-00	3.921,72			3.921,72		
17-stu-00	27.554,72			27.554,72		
27-stu-00	9.587,50			9.587,50		
30-stu-00	53.879,78			53.879,78		
30-stu-00				-		103,33
30-stu-00		6,61			6,61	
7-pro-00	1.719,25			1.719,25		
8-pro-00	14.625,25			14.625,25		
11-pro-00	84.685,00			84.685,00		
15-pro-00	75.800,00			75.800,00		
29-pro-00				-		173,85
29-pro-00	525.000,00			525.000,00		
29-pro-00		(6,61)			(6,61)	
Ukupno 2000	4.226.462,35	20.096,29	1.107.225,77	3.119.236,58	20.096,29	4.817,90
5-sij-01	143.247,93			143.247,93		
9-sij-01	105.187,05			105.187,05		
12-sij-01	56.987,72			56.987,72		
31-sij-01	9.770,28			9.770,28		
31-sij-01		94.087,78			94.087,78	
1-vel-01				-		724,49
2-vel-01	11.062,30			11.062,30		
13-vel-01	38.938,83			38.938,83		
26-vel-01		69.569,72		-	69.569,72	
28-vel-01	12.812,50			12.812,50		
28-vel-01				-		(216,94)
28-vel-01		79,80			79,80	
9-ožu-01	12.095,29			12.095,29		

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata USD
	USD	EUR		USD	EUR	
16-ožu-01	16.925,00			16.925,00		
22-ožu-01		2.899,12		-	2.899,12	
27-ožu-01	19.035,89			19.035,89		
30-ožu-01				-		(251,84)
30-ožu-01	19.905,60			19.905,60		
3-tra-01	1.567,82			1.567,82		
4-tra-01	6.590,52			6.590,52		
9-tra-01	8.403,95			8.403,95		
11-tra-01	7.867,03			7.867,03		
17-tra-01	6.914,14			6.914,14		
19-tra-01	11.470,80			11.470,80		
20-tra-01	1.260,42			1.260,42		
23-tra-01	1.832,31			1.832,31		
30-tra-01				-		131,17
31-svi-01				-		16,05
5-lip-01	19.211,77			19.211,77		
13-lip-01	16.874,04			16.874,04		
15-lip-01	14.946,83			14.946,83		
18-lip-01	9.500,00			9.500,00		
19-lip-01	8.116,55			8.116,55		
20-lip-01	2.545,09			2.545,09		
25-lip-01	6.712,42			6.712,42		
29-lip-01				-		9,18
2-srp-01	14.274,48			14.274,48		
3-srp-01	7.159,44			7.159,44		
5-srp-01	7.312,44			7.312,44		
9-srp-01	174.966,11			174.966,11		
12-srp-01	11.409,84			11.409,84		
20-srp-01	195.750,00			195.750,00		
23-srp-01	237.966,90			237.966,90		
24-srp-01	266.000,00			266.000,00		
26-srp-01			800.000,00	(800.000,00)		
27-srp-01	6.950,00			6.950,00		
30-srp-01				-		422,82
30-srp-01	2.590,88			2.590,88		
21-kol-01	102.984,85			102.984,85		
23-kol-01	3.624,41			3.624,41		
28-kol-01	5.791,67			5.791,67		
31-kol-01				-		138,48
4-ruj-01	134.740,00			134.740,00		
7-ruj-01	119.750,00			119.750,00		
12-ruj-01	40.895,62			40.895,62		
28-ruj-01				-		38,65
28-ruj-01		8.600,57		-	8.600,57	
10-lis-01	56.205,80			56.205,80		
19-lis-01	4.767,05			4.767,05		

Razdoblje	Odljev iz Banke		Priljev u Banku	Neto odljev iz Banke		Prihodi/(troškovi) od kamata
	USD	EUR	USD	USD	EUR	USD
30-lis-01	179.148,09			179.148,09		
31-lis-01				-		(5,15)
13-stu-01		167.871,14		-	167.871,14	
30-stu-01	108.876,12			108.876,12		
30-stu-01				-		(173,00)
3-pro-01		5.872,08		-	5.872,08	
7-pro-01		1.362,57		-	1.362,57	
12-pro-01	74.339,34			74.339,34		
14-pro-01	58.567,98			58.567,98		
24-pro-01		372,89		-	372,89	(256,27)
31-pro-01	600.000,00			600.000,00		
31-pro-01	1.600.000,00			1.600.000,00		
31-pro-01			55.589,67	(55.589,67)		
Ukupno 2001	4.583.853,10	350.715,67	855.589,67	3.728.263,43	350.715,67	577,64
2-sij-02			1.600.000,00	(1.600.000,00)		
25-sij-02	163.092,37			163.092,37		
28-sij-02	506.949,12			506.949,12		
31-sij-02				-		107,41
31-sij-02			83.695,43	(83.695,43)		
31-sij-02			500.000,00	(500.000,00)		
1-vel-02	500.000,00			500.000,00		
27-vel-02	60.564,35			60.564,35		
28-vel-02				-		89,48
Ukupno 2002	1.230.605,84		2.183.695,43	(953.089,59)		196,89
Sveukupno	14.762.779,93	370.811,96	5.326.686,97	9.436.092,96	370.811,96	11.554,24

Uvidom u dostupne dnevne izvještaje od Swiss Finance London iz srpnja 2001. godine (npr. dnevno izvješće od 25. srpnja 2001. kada je bila otvorena pozicija od čak 95 milijuna EUR - tada 83,6 milijuna USD) te nakon kontaktiranja odgovornih osoba u istoj banci utvrđeno je da je, radi poboljšanja uvjeta ugovora, Swiss Finance London Banci u lipnju 1998. godine smanjio margin rate na samo 1%.⁶, tj. da su dileri Banke imali ovlaštenje trgovati sa iznosima do 100 puta većim od iznosa sredstava koje je Banka imala na računu Swiss Finance London. Obavijest o smanjenju margin rate-a na 1% bila je adresirana na glavnog dilera. Tijekom svibnja 2000. godine Banka je primila i drugu obavijest od Swiss Finance London (s naznačenim datumom 24. svibnja 2000.), također naslovljenu na glavnog dilera. Prema ovoj obavijesti, Banci se uz ostalo odobrava minus po margin računu u iznosu od USD 100.000,00.

⁶ Npr. dnevno izvješće Swiss Finance London od 25.07.2001. pokazuje da je glavni diler tog dana otvorio poziciju od čak 95 milijuna eura (tada 83,6 milijuna dolara) te je tu poziciju i prenio u idući dan. Banka je taj dan na računu Swiss Finance imala samo 1,021 milijun dolara.

5. Netting ugovori

Trgovanje na principu nettinga podrazumijeva međusobni obračun rezultata trgovanja po svim transakcijama u određenom razdoblju, a što rezultira samo jednim novčanim transferom kojim strane izmiruju preostala dugovanja.

Prema nalazu kontrole HNB, Banka nije imala sklopljene ugovore niti s jednom inozemnom bankom koji bi regulirali međusobna trgovanja na principu netinga.

Uvidom u poslovne knjige Banke i SWIFT izvode utvrđeno je da su određene transakcije provođene na principima netinga sa Standard Chartered Bank London i s Raiffeisen Zentralbank London.

Temeljem našeg pisanog upita od 2. svibnja 2002. godine upućenog na Standard Chartered Bank u Londonu, kojim su zatražene informacije i eventualna dokumentacija vezana uz trgovanje na netting osnovama, dobili smo dopis kojim SCB odgovara da nije imala pismeni ugovor s Bankom ali da ga nije niti trebalo biti s obzirom da se radilo o kratkoročnim transakcijama što je u skladu sa njihovim unutarnjim politikama. U istome dopisu se dalje navodi kako je SCB s Bankom bio u postupku formalnog ugovaranja nettinga, ali da isti nikada nisu bili potpisani budući da je Banka slabo surađivala s njima što je bio glavni razlog odustajanja.

Raiffeisen Zentralbank London (RZB) je 9. rujna 2002. godine, temeljem upita HNB, dostavila dokument koji prezentira konverzaciju između glavnog dilera Riječke banke i dilera iz RZB, koji je vođen putem Reutersa. Tim razgovorom dogovoreno je trgovanje valutama na principu nettinga od dana 17. travnja 2001. godine, a pozivajući se na uobičajenu praksu i običaje trgovanja.

6. Računovodstvena aplikacija Odjela deviznih sredstava

U sustav Banke pristupa se preko sučelja koje zahtijeva identifikaciju korisnika i lozinku. Ulaskom u sustav i odabirom podsistema za transakcijski rad tj. programske podrške za knjiženja i transakcije (CICS), ponovo se izvršava provjera identiteta korisnika. Upisom kratica naziva aplikacije ulazi se u pomoćne aplikacije za knjiženja. U odjelu deviznih sredstava koriste se pomoćne aplikacije za knjiženja s dodijeljenim skraćenim imenom DPIP i DPAA. Aplikacije se mijenjaju u skladu s pismenim zahtjevom korisnika.

DPIP je programsko rješenje za knjiženje naloga 10, 11 i 14 tj. deviznih priljeva i odljeva. Pomoćni program razvijen je u Banci, a sukladno promjeni regulative i korisničkim zahtjevima izmjene su rađene više puta. Program bilježi sva knjiženja pojedinog korisnika i dodjeljuje im jedinstveni redni broj. Drugim riječima, od trenutka zaposlenja na određenom radnom mjestu svakom se djelatniku dodjeljuju redni brojevi svih knjiženih transakcija. Brojevi započinju rednim brojem jedan, pa sve do rednog broja transakcije koju je posljednju taj djelatnik proknjižio. Na kraju radnog dana u Sektoru informatike ispisuje se lista svih knjiženja po djelatniku s dodijeljenim rednim brojevima te se šalje u Sektor sredstava na provjeru. Budući da

svaki djelatnik vodi računa o svim knjiženjima koje je napravio i zna redne brojeve knjiženja, malo je vjerojatno da djelatnik ne bi primijetio knjiženja provedena zloporabom lozinke i korisničkog imena. Isto tako, rukovoditelj može u svrhu provjere na zaslonu svog računala vidjeti sva knjiženja koja su provedena tog dana. Programski je riješeno da se nakon unosa i verifikacije knjiženje autorizira pritiskom na funkcijsku tipku. Funkcije unosa, verifikacije i autorizacije nisu razdvojene, što znači da zaposlenici sami kreiraju i kontroliraju knjiženja. Program zahtijeva identifikaciju korisnika (korisničko ime i lozinka), pri čemu se korisničko ime sastoji od inicijala korisnika i broja organizacijske jedinice u Banci (referade). Korisničko ime u kombinaciji s lozinkom određuje korisnički račun i autorizirani djelokrug rada. Postoji mogućnost da je u aplikaciji istovremeno prijavljeno više korisnika s istom lozinkom, ali je gotovo nemoguće da se isti ne bi međusobno primijetili. U programu je jednostavno dobiti informaciju o stanju bilo kojeg računa ili promete po računima kao rezultat proteklog rada djelatnika, što rukovoditeljima olakšava kontrolu.

DPAA je programsko rješenje za knjiženje transakcija deviznog tržišta slobodnim unosom. Pomoćni program je razvijen u Banci i stariji je od DPIP-a. Logičke kontrole u smislu knjigovodstvenih ograničenja ne postoje što znači da je ispravnost knjiženja transakcija isključiva odgovornost djelatnika. Sama načela unosa, verifikacije i autorizacije nisu zasebno uspostavljena.

U Sektoru informatike razvijen je pomoćni program koji kontrolira sva provedena knjiženja u Banci. Kontrola se vrši s računovodstvenog aspekta prema načelu da dugovna i potražna strana računa moraju korespondirati. Na taj način provodi se kontrola ispravnosti knjiženja s aspekta proknjiženih iznosa. U slučaju utvrđenih grešaka obavještava se organizacijska jedinica koja je bila nadležna za knjiženje.

Aplikacije podržavaju formalne kontrole putem šifrnika (broj računa, poslovna jedinica) i lozinke. Lozinke se u pravilu mijenjaju svakih 60 dana, a sadrže najmanje 5 alfanumeričkih znakova. Nakon 5 neuspješnih prijava korisnički račun se blokira. Nefunkcioniranje politike sigurnosti, čiji bi integralni dio trebale biti i procedure vezane uz dodjelu i povjerljivost lozinke i administratora sigurnosti sustava, omogućilo je eventualnu zloupotrebu istih. Datoteka bilježi prva dva slova imena i prva dva slova prezimena korisnika. Bilješka je prvo dio ulazne tablice koje se čuvaju dva mjeseca, a kasnije se bilježi u bazu podataka kao prometna tablica. Bilješke o korisniku u razdoblju prije posljednje dvije godine nije moguće rekonstruirati iz razloga što tada podaci o korisniku nisu bili sastavni dio prometnih tablica.

Zaključno, možemo konstatirati da pomoćne aplikacije za knjiženja, usprkos svojoj zastarjelosti i nedostacima u smislu logičkih kontrola, služe svrsi. Ugrađen je sustav autentifikacije koji je uz odgovarajuće politike i procedure, a uz pretpostavku da ih se djelatnici pridržavaju, zadovoljavajući. Potrebno je naglasiti da je mogućnost neotkrivanja neovlaštene uporabe pomoćnih aplikacija za knjiženja svedena na minimum. Navedeno implicira da nedostaci u samim pomoćnim aplikacijama nisu bili uzrokom štetnih radnji u Banci, već su iste olakšali.

7. SWIFT mreža Banke

Uvidom u konfiguraciju SWIFT sustava Banke ustanovljeno je da se prilikom slanja poruka u SWIFT mrežu nije koristilo pravilo tri osobe u nizu: UNOS, VERIFIKACIJA i AUTORIZACIJA. U pregledanim porukama uočeno je da su u slanju poruka sudjelovale dvije osobe, jedna ovlaštena za unos, a druga osoba u nizu obavljala je verifikaciju i autorizaciju poruke, dakle dva uzastopna koraka što nije preporuka, a što je omogućavao kreirani i dodijeljeni profil Supervisor 1. Osim spomenutog profila tu su i profili Supervisor 2, Supervisor 3, Supervisor 4 sa različitom kombinacijom prava verifikacije i autorizacije poruka, te profil Supervisor 5 koji ima ovlaštenje sva tri koraka u nizu.

Prema dostupnim informacijama, glavni diler nije imao ovlaštenje za pristup SWIFT mreži.

Prijava u SWIFT mrežu (Login, Select) obavlja se automatski (bez ljudskog faktora) tj. svaki dan u 7:30, te se gasi (Quit, Logout) u 19:00 sati. Nakon toga obavlja se svakodnevni backup sustava.

Poluautomatski se obavlja unos/ispis SWIFT poruka u računovodstvenu aplikaciju, te se generira nova SWIFT poruka koja mora proći verifikaciju i autorizaciju prije slanja.

Logički su svi servisi, serveri i radne stanice na istoj mreži. SWIFT čine dva servera, radni i backup, sa programskom podrškom SWIFT Alliance 4.1 na platformi Microsoft Windows NT. Radnih stanica za SWIFT ima 20, a na njima je instalirana i računovodstvena terminalna aplikacija. Backup SWIFT Alliance se radi svaki dan na trake, a arhiva poruka i zapis svih akcija na sustavu (evanturne) se vrši dva puta tjedno. Temeljem ovakve prakse moguće je doći do svih podataka od kada je SWIFT Alliance u upotrebi u Banci (od studenog 2000. godine). Podaci iz aplikacije MERVA koja je korištena prije SWIFT Alliance nalaze se spremljeni na disketama (u formatu MERVA/2).

U Banci ne postoji odgovarajuća backup politika iz područja SWIFT-a koja bi se striktno provodila što je na kraju rezultiralo time da za najveći dio 1999. godine Banka ne posjeduje ulazne niti izlazne SWIFT poruke, što ograničava mogućnosti za ispravno tumačenje poslovnih događaja toga razdoblja. Međutim, Banka posjeduje autentične SWIFT izvode. Postupak rekonstrukcije u razdoblju kada nedostaju ulazne i izlazne SWIFT poruke u cijelosti je oslonjen na SWIFT izvode i drugu relevantnu dokumentaciju, a temeljem uvida u istu nisu utvrđeni događaji koji bi upućivali na moguću pronevjeru sredstava Banke.

Mrežna infrastruktura Banke izvedena je standardnim UTP kabliranjem kategorije 5. Korisnici su povezani na mrežu koncentradorima 10Mb/s, veza prema računskom centru izvedena je iznajmljenim vodovima i usmjerivačima sa brzinama 2x2Mb/s.

8. Unutarnja kontrola i revizija

Organizacija

Unutarnja kontrola i revizija zasebna je poslovno-organizacijska jedinica Banke, čije je poslovanje utvrđeno: Pravilnikom o radu unutarnje kontrole i revizije, Standardom profesionalnog obavljanja unutarnje kontrole i revizije i Kodeksom profesionalne etike. Smjernice za rad Unutarnje kontrole i revizije daje Uprava Banke i Nadzorni odbor Banke. Na osnovu smjernica Uprave izrađuje se Godišnji plan rada unutarnje kontrole, koji se podnosi na usvajanje Upravi i na znanje Nadzornom odboru Banke. Na osnovu smjernica Nadzornog odbora Banke izrađuje se Godišnji plan revizije, koji se podnosi na usvajanje Nadzornom odboru Banke, uz prethodno mišljenje Uprave Banke. Na temelju Godišnjeg plana rada izrađuje se detaljan terminski plan rada, a koji sadrži podatke o predmetu pregleda, organizacijskom dijelu i vremenu u kojem će se pregled obaviti. Za provođenje zadataka odgovoran je rukovoditelj Unutarnje kontrole i revizije, o čemu je dužan tromjesečno i koncem godine podnijeti izvješće Upravi Banke. Unutarnja kontrola o svom radu najmanje jednom polugodišnje izvješćuje Upravu i Nadzorni odbor, a jednom godišnje i Glavnu skupštinu Banke. Unutarnja revizija tromjesečno podnosi izvješće o svom radu Nadzornom odboru.

Poslove unutarnje kontrole i revizije u Banci obavlja 10 inspektora (2 revizora s položenim stručnim ispitom, 1 inspektor s VSS, 2 inspektora s VŠS i 5 inspektora sa SSS).

Na temelju Godišnjeg plana koji je Uprava prihvatila početkom 2001. godine, izvršena je 351 redovna kontrola, 24 izvanredne i 13 naknadnih. Uprava kao i odgovorne osobe, zadužene za pojedina područja poslovanja u Banci, su po završetku svake kontrole upoznati s rezultatima kontrole putem pojedinačnih Izvješća o izvršenoj kontroli. O obavljenim poslovima kontrole polugodišnje se izvješćuje i Nadzorni odbor Banke.

Kontrola poslovanja Odjela deviznog tržišta i Odjela deviznih sredstava

Pregledom izvješća unutarnje kontrole i revizije u razdoblju od 1. siječnja 1997. do ožujka 2002. godine utvrđeno je da su devizni depoziti Banke kod inozemnih banaka redovito bili predmetom kontrole. Međutim, poslovi FX arbitraža za platni promet i diferencijalnih FX arbitraža nisu nikada kontrolirani od strane unutarnje kontrole i unutarnje revizije sve do veljače 2002. godine, kada je na zahtjev članice Uprave, provedena kontrola i tog dijela poslovanja, ali provedbom iste nisu utvrđene nepravilnosti. Tom kontrolom obuhvaćeno je razdoblje siječanj-prosinac 2001. godine, a metodom uzorka izabrani su određeni dani koji su bili kontrolirani. Kontrola je izvršena uvidom u potvrde o izvršenom dealingu i zaključnice za svaki pojedinačni posao, operativnu i knjigovodstvenu evidenciju te evidentiranje ostvarene dobiti ili gubitka po provedenim diferencijalnim FX arbitražama. Pojedinačne diferencijalne FX arbitraže, prema nalazu unutarnje kontrole, sadržavale su svu potrebnu dokumentaciju. Transakcije provedene po izvršenim diferencijalnim FX arbitražama provjerene su kroz DPIR aplikaciju za knjigovodstvene promjene u Banci i kroz izvode inozemnih banaka (FIN 950) za promjene provedene u evidenciji odnosnih

ino-banaka. Utvrđeno je da su istovjetni podaci provedeni u obje evidencije s ispravnim valutacijama. Nadalje, u nalazu je navedeno da su promjene provedene po dnevnim transakcijama diferencijalnih FX arbitraža istovjetne u glavnoj knjizi i u analitičkom knjigovodstvu. Odjel deviznog tržišta izrađuje petnaestodnevna Izvješća o radu koja se dostavljaju direktoru Sektora sredstava i Upravi Banke, a iz kojih je dostupna informacija o svim poslovima provedenim u predmetnom razdoblju u deviznom tržištu. Zaključak naveden u izvješću unutarnje kontrole bio je da prethodno navedena izvješća predstavljaju dodatnu kontrolu rada s obzirom da ih sačinjavaju djelatnici koji nisu direktni inicijatori diferencijalnih FX arbitraža, a niti knjigovodstvenog provođenja transakcija. Uvidom u navedena Izvješća o radu utvrđeno je da su izrađena od strane djelatnika Banke koji su bili ili su mogli biti inicijatori diferencijalnih FX arbitraža. Kao zaključak u izvješću unutarnje kontrole navodi se da su se diferencijalne FX arbitraže izvršavale u dozvoljenim veličinama i na način sukladan Odluci o načinu obavljanja poslova diferencijalnih FX arbitraža, a koju je donijela Uprava Banke.

Početak ožujka 2002. godine, na zahtjev Uprave Banke, provedena je još jedna kontrola ovog područja poslovanja. Međutim, ovaj put kontrola je izvršena, uz ostalu dokumentaciju, i na temelju Liste izvršenih transakcija po FX arbitražama primljene 1. ožujka 2002. od Standard Chartered Bank London, za razdoblje od 1. siječnja do 28. veljače 2002. godine. Prema informacijama dobivenima od djelatnika unutarnje kontrole Banke, ovakve liste nisu prije dostavljane u Banku. Predmetnu Listu djelatnicima unutarnje kontrole dao je tadašnji član Uprave. Lista dobivena od Standard Chartered Bank sadržavala je 137 transakcija, a 14 ih nije obuhvaćeno kontrolom zbog nečitkih podataka. Od toga 73 transakcije bile su evidentne kroz Izvode ino-banaka i kroz knjigovodstvene evidencije Banke (liste prometa za zatvaranje). Međutim, od toga je za samo tri transakcije pronađena temeljna dokumentacija a evidentirane su u Pregledima FX arbitraža za razdoblje od 1. do 15. siječnja 2002. godine. Od strane unutarnje kontrole i revizije Banke za 50 transakcija nije pronađen trag u Izvodima ino-banaka niti u knjigovodstvenim evidencijama, te je konstatirano da ne postoji niti temeljna dokumentacija za iste. Za FX arbitraže za koje nije pronađena dokumentacija utvrđeno je da su prekoračivale dozvoljene pojedinačne iznose transakcija. Najveći iznosi iz Liste bili su od 50 milijuna EUR. Nadalje, utvrđena je upotreba fiktivnih brojeva transakcija ili brojevi već ranije zaključenih i provedenih FX arbitraža.

Zaključno, možemo konstatirati da nepravilnosti u Odjelu deviznog tržišta inspektori unutarnje kontrole ne bi otkrili da im nije prosljeđena Lista izvršenih transakcija po FX arbitražama od Standard Chartered Banke iz Londona. Uprava Banke nije nakon upita Hrvatske narodne banke, a vezano uz prvo anonimno pismo, zahtijevala od interne kontrole izvanrednu kontrolu tog dijela poslovanja. Odgovor Hrvatskoj narodnoj banci od 7. travnja 1999. godine, a vezano za upit od 30. ožujka 1999., temeljen je na nalazima redovne kontrole koja je obavljena sukladno Godišnjem planu rada za prva tri mjeseca 1999. godine. Temeljem druge dojave iz Hrvatske narodne banke od 28. siječnja 2002. godine, organizirana je izvanredna kontrola čijom provedbom nisu utvrđene nepravilnosti u poslovanju Odjela deviznog tržišta. Po primitku pismenog izvješća od SCB provedena je nova kontrola kojom su otkriveni propusti i malverzacije u deviznim transakcijama koje je provodio glavni diler. Na rad unutarnje kontrole i revizije Banke nikada nije bilo primjedbi niti od strane Uprave Banke niti od strane Nadzornog odbora

9. Vanjski revizori Banke

Reviziju poslovanja Banke za 2001. godine je obavio KPMG Croatia d.o.o., te je dana 12. veljače 2002. godine izdao mišljenje o istinitom i vjernom prikazu bančnih financijskih izvješća prema stanju na dan 31. prosinca 2001. godine, a prema čemu su pripremljeni i materijali za Glavnu skupštinu Banke koja se trebala održati u ožujku 2002. godine.

Dana 4. ožujka 2002. o otkrivenim neevidentiranim obavezama Banke obaviješten je revizor KPMG. Njihovi stručnjaci su u Banci boravili od 8 do 10. ožujka 2002. godine, te su obavili više razgovora (intervjua) s osobljem Banke.

Dana 12. ožujka 2002. KPMG je na ime i adresu Guvernera HNB uputio dopis kojim obavještava o mogućim nepravilnostima u poslovanju Banke.

KPMG je dana 13. ožujka 2002. godine dostavio Bayerische Landesbank Girocentrale Preliminarni nacrt izvješća temeljenog na provedenoj istrazi vezanoj uz štetne događaje u Direkciji deviznih sredstava u Banci.

Prilikom obavljanja redovnih revizija uobičajeno je zatražiti određeni broj potvrda potvrda o stanju u poslovnim knjigama, kao i prilikom provjera kod kupnje većinskog udjela Banke (a o kojima nam vanjski revizori, niti odgovorne osobe iz Banke, nisu mogli prosljediti konkretne podatke). Na upit Banke, KPMG je dostavio samo tri potvrde o stanju određenih ino-depozita prema stanju na dan 30. rujna 2001. godine.

Provjere kod kupnje većinskog udjela Banke (tzv. due dilligence) pripremao je HSBC London u suradnji s Delloite&Touche, dok je KPMG provodio provjere za svog klijenta

KPMG je revizor zadnje dvije godine, dok je ranije revizije provodio Coopers & Lybrandt.

10. Bayerische Landesbank

Tragom pisanog izvješća Banke, od 8. ožujka 2002. godine, o problemima uzrokovanim neovlaštenim deviznim trgovanjima glavnog dileru, u Banku su dana 10. ožujka 2002. godine došla dva stručnjaka Bayerische Landesbank (unutarnji revizor grupe i stručnjak za SWIFT) koji su u Banci boravili nepuna 2 radna dana. Isti su također obavili nekoliko intervju s djelatnicima Banke. S njihovim nalazima (službenim) nismo upoznati, ali nam je prenijeto da su izrazili bojazan u mogućnost potpune rekonstrukcije događaja u Banci vezanih uz FX transakcije. Od trenutka stjecanja većinskog vlasništva Banke od strane BLB-a, isti nisu proveli nikakve postupke unapređenja u deviznom poslovanju Banke.

11. ISO9001 Operativne procedure

Usklađenost sustava kvalitete Banke sa zahtjevima ISO9001, potvrđena je postupkom certificiranja provedenog 1999. godine od strane nezavisne certifikacijske kuće SGS International Certification Services AG SGS Adriatica d.o.o. iz Rijeke. Tijekom 2000. i u siječnju 2002. godine od strane naprijed navedene certifikacijske kuće provedena su dva nadzora kojima je potvrđeno da Banka i dalje zadovoljava zahtjeve kvalitete sukladno izdanom Certifikatu. Potrebno je naglasiti da se u provjeru funkcioniranja sustava kvalitete ide pozitivistički i u dobroj vjeri, te da je uloga istih sasvim drugog karaktera od kontrole koju obavljaju unutarnja kontrola i revizija.

Unutarnja provjera funkcioniranja sustava kvalitete obavlja se:

- *Provedbom internih revizija (audita)* u skladu sa zahtjevima niza ISO9000, na način da se provodi prosudba usuglašenosti pojedinačnog postojećeg sustava kvalitete sa zahtjevima norme ISO9001 tj. prosudba usuglašenosti između dokumentacije i prakse. Revizori (auditori) moraju biti nezavisni od revidiranog (auditiranog) područja.
- *Obradom reklamacija klijenata po svim osnovama, sukladno SP01008 Procedura za prikupljanje i obradu reklamacija klijenata.* Reklamacije na nivou Banke obrađuju se, grupiraju po vrstama i pojavnosti. Upravi Banke se dva puta godišnje dostavlja Analiza reklamacija temeljem koje Uprava donosi zaključke i predlaže mjere poboljšanja. Ovom procedurom definirane su odgovornosti i ovlaštenja za prikupljanje i rješavanje reklamacija (direktori sektora i poslovnica), obradu reklamacija (koordinator sustava za kvalitetu) i podnošenja Izvješća Upravi Banke o rezultatima analize zaprimljenih reklamacija (predstavnik Uprave za kvalitetu). Zapise o reklamacijama i rješenjima direktori sektora i poslovnica dužni su svakih šest mjeseci prosljediti koordinatoru sustava kvalitete.

Procedura koja bi definirala postupanje i obradu anonimnih pisama (koja bi po svojoj prirodi bila slična onima dostavljanim u Hrvatsku narodnu banku) ne postoji, već bi se u tom slučaju, prema riječima koordinatora sustava kvalitete u Banci, trebala primijeniti Procedura za prikupljanje i obradu reklamacija klijenata.

Norma ISO9001 definira način funkcioniranja sustava kvalitete na općem nivou organizacije dok za pojedine procese unutar sustava postoje pojedinačne norme (npr. Risk Management AS/NZS4360 i sl.).

Poslovi Direkcije deviznih sredstava, točnije Odjela deviznog tržišta i Odjela deviznih sredstava, utvrđeni su operativnim ISO procedurama kako slijedi:

- Procedura kvalitete za terminske kupoprodaje
- Procedura kvalitete za devizne depozite banaka i pravnih osoba
- Procedura kvalitete za kupoprodaju deviza i efektive
- Procedura kvalitete za izradu tečajne liste

Interna revizija (audit) u Sektoru sredstava, Direkciji deviznih sredstava, obavljena je 05. travnja 2001. godine. Predmet revizije (audita) bila je Procedura kvalitete za devizne depozite banaka i pravnih osoba. Odstupanja koja je revizor (auditor) uočio navedena su u Zahtjevu za korektivnu akciju koji je dostavljen direktoru Sektora

sredstava (do sada utvrđena odstupanja nisu od većeg značaja). Temeljem navedenog Zahtjeva poduzete su korektivne mjere, provjerena je provedba istih te izvršena procjena o uspješnosti provedenih korektivnih mjera.

Do datuma izravnog nadzora od strane Hrvatske narodne banke, a prema informacijama dobivenima u Banci, od Sektora sredstava nisu nikada dostavljani podaci o reklamacijama klijenata s osnova obavljanja poslova ispred Odjela deviznog tržišta i Odjela deviznih sredstava.

Procedura kvalitete za terminske kupoprodaje

Svrha ove procedure je definiranje postupaka rada i odgovornosti kod terminske kupoprodaje deviza (s rokom dospijeca dužim od 2 dana) radi zaštite od tečajnih razlika. Poslovi terminske kupoprodaje deviza obavljaju se u Sektoru sredstava, Direkciji deviznih sredstava, Odjelu deviznog tržišta, a knjigovodstveno evidentiranje poslova u Odjelu deviznih sredstava. Ovom procedurom definirane su ovlasti i odgovornosti u poslovima terminske kupoprodaje deviza, a kako slijedi:

- Za zaprimanje ili upućivanje zahtjeva, određivanje uvjeta/kotacija i prihvata uvjeta – odgovorni i ovlaštene su direktor sektora, direktor direkcije, chief diler i diler;
- Za razmjenu zaključnica – diler
- Za prihvata namjenskog depozita, izvanbilančno evidentiranje, izvršenje posla na dan valutacije i evidentiranje u knjigama Banke – referent i rukovoditelj Odjela.

Procedura kvalitete za devizne depozite banaka i pravnih osoba

Svrha ove procedure jest definiranje načina donošenja odluka, odgovornosti i postupaka rada kod svih deviznih depozita uzetih kod banaka u zemlji i inozemstvu, plasiranih bankama i financijskim institucijama u zemlji i inozemstvu, kao i uzetih od klijenata u zemlji. Proces uzimanja i plasiranja deviznih depozita obavlja se u Sektoru sredstava, Direkciji deviznih sredstava, Odjelu deviznog tržišta i Odjelu deviznih sredstava, a obuhvaća aktivnosti od odluke o uzimanju depozita od druge Banke, plasiranja viška sredstava tj. davanje sredstava u depozit drugoj banci, te uzimanja u depozit sredstava s računa klijenata, do povrata uzetih/plasiranih depozita i prihodovanja/plaćanja kamate po dospijeću.

Sukladno ovoj proceduri odluku o uzimanju međubankarskog depozita donosi Uprava Banke. Za plasiranje međubankarskog depozita ovlaštenje imaju direktor Sektora, direktor Direkcije, glavni diler i dileri, za uzeti depozit klijenta - direktor Direkcije, glavni diler i dileri. Za evidentiranje deviznih depozita u knjigama Banke zaduženi su rukovoditelj Odjela deviznih sredstava, stručni suradnici i referenti.

Uvidom u poslovanje Sektora sredstava, Direkcije deviznih sredstava, Odjela deviznog tržišta i Odjela deviznih sredstava utvrđeno je da se prethodno navedeni načini donošenja odluka, odgovornosti kao i postupci rada nisu u potpunosti poštivali.

Procedura kvalitete za kupoprodaju deviza i efektive

Ovom procedurom definirani su postupci i odgovornosti kod kupoprodaje deviza na inozemnom i domaćem međubankarskom tržištu za devize i kune, kao i kupoprodaje efektivnog stranog novca od banaka sa kojima Banka ima dogovor o preuzimanju efektivnog stranog novca, prodaju i otpremu efektive u inozemstvu radi odobrenja devize na računima Banke u inozemstvu, kao i kupovinu i dopremu efektive iz inozemstva u slučaju manjka pojedine vrste efektive u trezoru Banke.

Poslovi kupoprodaje deviza i efektive obavljaju se u Sektoru sredstava, Direkciji deviznih sredstava, Odjelu deviznog tržišta, a knjigovodstveno evidentiranje posla u Odjelu deviznih sredstava. Proces kupoprodaje deviza obuhvaća sve aktivnosti od sagledavanja stanja deviza dostupibilnih za prodaju, efektive u trezoru Banke podobne za otpremu u inozemstvo ili eventualne dopreme efektive u trezor, odluke o kupoprodaji do konačne realizacije posla.

Sukladno ovoj proceduri diler prikuplja informaciju o ponudi/potražnji deviza, aukciji Hrvatske narodne banke, dopremljenoj efektivu u trezor ili višku efektive u trezoru. Direktor Sektora i direktor Direkcije deviznih sredstava donose odluku o pojavljivanju na tržištu te potom diler izlazi na tržište, daje ili traži ponudu/kotaciju. O prihvaćanju ponude odlučuju direktor direkcije, glavni diler i diler, a diler potom zaključuje posao. Za razmjenu zaključnica, prijenos ili primanje sredstava te konačno evidentiranje posla u knjigama Banke odgovorni i ovlašteni su rukovoditelj odjela, stručni suradnik ili referent.

Analizom ustrojenih standarda kvalitete u Banci uviđamo da se isti nisu dosljedno provodili/poštivali ispred Direkcije deviznih sredstava (naročito u dijelu prosljeđivanja reklamacija), te da provedba internih revizija (audita) nikada nije utvrdila značajnija odstupanja.

12. Rekonstrukcija poslovnih događaja/FX arbitraža

Rekonstrukcija poslovnih događaja/FX arbitraža i njihovih stvarnih rezultata provedena je temeljem provjere svakog pojedinog knjiženja vezanog uz FX arbitraže i s njima povezanim transakcijama. Nakon detektiranja i provjere svih prijavljenih FX arbitraža (običnih i diferencijalnih) i njihovih rezultata, provjeravana su sva knjiženja u poslovnim knjigama Banke koja su provedena temeljem istih. Provjera je provedena temeljem prometa po analitičkim knjigovodstvenim evidencijama za odgovarajuće razdoblje po odgovarajućim računima (skupine: 169, 269, 635 i 684). Nakon obilježavanja prijavljenih i knjiženih stavaka i pripadajućih naloga za knjiženje, provedena je rekonstrukcija poslovnih događaja zasnovana na preostalim stavkama u poslovnim knjigama Banke, te pomoću autentičnih SWIFT poruka i izvoda. Postupkom rekonstrukcije poslovnih događaja iscrpljene su sve preostale stavke u poslovnim knjigama Banke, čime je utvrđeno postojanje na tisuće neprijavljenih FX arbitraža, njihovi rezultati (dobici i gubici), te što je s njima učinjeno, odnosno kako su isti knjiženi/prikrivani.

Postupkom rekonstrukcije uparivani su nalozi za knjiženje na način da predstavljaju FX arbitraže. Izračunom iznosa ukupno kupljene i prodane valute, po odgovarajućim kombinacijama valuta (USD-EUR/EUR-USD; EUR-JPY/JPY-EUR i sl.), moguće je izračunati tečajeve po kojima je trgovano kao i njihove rezultate. Tako pripremljeni podaci uspoređuju se sa autentičnim pripadajućim SWIFT porukama i izvodima. SWIFT izvodi u najvećem broju slučajeva sadrže podatke o tečaju po kojemu je određena valuta kupljena/prodana. Budući da tečaj pojedine valute neprestano varira, svaka transakcija je provedena po određenom/jedinstvenom tečaju (događaju se i isti tečajevi ali za vrlo mali broj FX arbitraža). Tečaj je stavka koja detektira određenu transakciju/FX arbitražu na SWIFT izvodu odgovarajuće kontokorentne banke. Na istim SWIFT izvodima se označavaju/eliminiraju stavke koje se odnose na FX i MM (Money Market) transakcije koje su prijavljene u operativnim evidencijama, te se potom (slijedeći obilježja rekonstrukcijom dobivene FX arbitraže, a to je u najvećem broju slučajeva jedinstveni tečaj) neoznačene stavke raspoređuju prema uparenim nalogima za knjiženje, tj. rekonstruiranim FX arbitražama. Ovako prepoznata stavka u SWIFT izvodu ukazuje na ino-banku s kojom je trgovano, te se za potrebe rekonstrukcije posebno označava. Slijedeći opisane postupke objašnjavaju se sve relevantne stavke u SWIFT izvodima odgovarajućih kontokorentnih banaka. Ovim postupkom iscrpljuju se sva provedena knjiženja vezana uz FX arbitraže, te sve relevantne stavke u SWIFT izvodima. Podudaranje uparenih FX arbitraža i njihovih rezultata sa knjigovodstvenim evidencijama i stavkama SWIFT poruka i izvoda ukazuje na ispravnost rasuđivanja glede konačnog rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama, neovisno o broju naloga (rednom) koji ima pojedini nalog za knjiženje.

U svrhu ispravnog tumačenja transakcija, u više navrata su za potrebe pojašnjenja događaja kontaktirane određene ino-banke.

U nastavku se na godišnjoj razini prikazuju rekonstrukcijom utvrđeni rezultati po poslovima kupoprodaje deviza, na način da se razaznaje što se desilo s ostvarenim dobitcima, odnosno gubicima po istima.

12.1. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 1998. i njihova raspodjela (u originalnim valutama i USD)

Period	Br. arb.	Valuta	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA					RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA				Neto dodatni gubitak	
			Povrat fiktivnih depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F i Swiss FC**	Vraćeni neprijavljeni depoziti	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*		
sij-98	1	USD						500.000,00					
vel-98	1	USD						330.000,00					
ozu-98	-	-						-					
tra-98	1	USD						1.000.000,00					
svi-98	1	USD						300.000,00					
lip-98	-	-						-					
srp-98	-	-						-					
kol-98	-	-						-					
ruj-98	1	CHF						416.250,00					
lis-98	22	CHF	416.250,00										
		USD						3.770.000,00					
		DEM						1.620.000,00					
stu-98	17	DEM						65.000,00					
		USD				149.115,84							
pro-98	49	USD						1.500.000,00					
		USD						5.000.000,00					
		USD						1.020.000,00					
		DEM	1.685.000,00										
		USD	2.500.000,00										
		USD	1.200.000,00										
		USD	1.300.000,00										
		USD							5.000.000,00				
		USD				161.411,41							
		USD					5.000.000,00						
Ukupno 1998	93	USD	5.000.000,00	0,00	0,00	310.527,25	5.000.000,00	13.420.000,00	5.000.000,00	0,00	0,00	-8.420.000,00	
		DEM	1.685.000,00	0,00	0,00	0,00		1.685.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
		CHF	416.250,00	0,00	0,00	0,00		416.250,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Sveukupno 1998***		USD	6.311.201,42	0,00	0,00	310.527,25	5.000.000,00	14.731.201,42	5.000.000,00	0,00	0,00	-8.420.000,00	

* Postupkom rekonstrukcije deviznih transakcija Odjela deviznog tržišta Banke vezivane su stavke računa dobitka i gubitka po diferencijalnim FX arbitražama s pojedinom rekonstruiranom FX arbitražom. Isključivanjem stavaka računa dobiti i gubitka koje su rekonstrukcijom vezane uz pojedine FX arbitraže, ostaju (u evidencijama prometa po predmetnim računima) stavke koje ne možemo sa sigurnošću vezati uz određene FX arbitraže, te su iste izdvojene i obrađivane kao "razlike". Iste najvjerojatnije predstavljaju plaćanja po reklamacijama, kamatama, troškovima opomena i sl. po predmetnim poslovima.

** Transferi sredstava na margin račune Banke, financirani iz dobitaka po rekonstruiranim FX arbitražama, nisu uključeni u kategoriju dodatnog gubitka.

*** Red predstavlja iznose u USD izračunane iz originalnih valuta prema srednjem tečaju Banke na dan 31.12.1998. godine.

12.1.1. Dodatni gubici Banke u 1998. godini

Postupcima provedbe rekonstrukcije deviznih transakcija Odjela deviznog tržišta utvrđeni su ostvareni dobiti i gubici po istima u različitim vremenskim razdobljima. Budući da je jedan od ciljeva rekonstrukcije prikazati i objasniti distribuciju nastanka konačnog gubitka, izdvajani su tekući gubici evidentirani u poslovnim knjigama Banke s obilježjem prenošenja u buduća vremenska razdoblja. Temeljem prikazane raspodjele rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 1998. godini, možemo izdvojiti 8.420.000 USD s promatranim obilježjima (vidi prethodnu tablicu). Tom iznosu treba dodati: a) 2.950.000 USD koliko je transferirano na margin račun Banke kod Carr Futures London, b) 1.870.000 USD koliko je transferirano na margin račun Banke kod Swiss Finance London, te c) 10.000 USD koji su u poslovne knjige Banke neispravno uknjiženi kao prihod po diferencijalnim FX arbitražama. U iznosima transfera na margin račune, navedene pod točkom a) i b), provedena su knjiženja kojima je evidentirano otvaranje danih fiktivnih depozita. Stoga su ovi transferi posebno izdvojeni jer su isti financirani sredstvima Banke, a na ime čega su uknjiženi dani fiktivni depoziti. Ostali transferi sredstava upućeni na Carr Futures London i Swiss Finance London u 1998. godini, financirani su iz ostvarenog dobitka po rekonstruiranim/neprijavljenim FX arbitražama, te su stoga izuzeti iz iznosa koji se smatra dodatnim gubitkom u cilju objašnjavanja konačnog gubitka Banke. To objašnjavamo primjenom kriterija koji treba objasniti konačan gubitak za Banku, te od kojih se elemenata isti sastoji. Međutim, činjenica je da su preostali transferi sredstava na margin račune zapravo sredstva koja su predstavljala zaradu Banke, te koja su u skladu s time trebala biti i evidentirana na odgovarajućim računima dobitka Banke. Isto nije učinjeno već su ova sredstva namjerno prosljeđena na margin račune s ciljem trgovanja u većem obimu i s konačnim gubicima i po toj osnovi. Da su dobiti po rekonstruiranim FX arbitražama ispravno iskazivani/knjiženi (umjesto transferirani), odnosno da su korišteni za svrhe zatvaranja fiktivnih danih depozita (umanjenja ranijih gubitaka), konačni gubitak Banke bi bio zasigurno manji za iznose provedenih transfera.

Provedenom rekonstrukcijom je utvrđeno da u 1998. godini možemo izdvojiti ukupno USD 13.250.000 kao dio konačnog gubitka Banke.

12.2. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 1999. godini i njihova raspodjela (u USD)

Period	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA					RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA					Neto mjesečni rezultat
		Povrat fiktivnih depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F i Swiss FC**		Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*		
sij-99	43	419.000,00	11.313,50			40.000,00			3.055,42	2.053,04	465.205,04	
vel-99	53	90.000,00	106.727,11	109.910,00			2.090.180,78		94.474,72	657,16	-1.878.675,55	
ožu-99	90	617.160,40	56.006,11		S	68.600,00	745.728,32		40.630,53	237,95		
ožu-99					C	151.005,84						
ukupno ožu-99		617.160,40	56.006,11	0,00		219.605,84	745.728,32	0,00	40.630,53	237,95	106.175,55	
tra-99	158	668.413,33	29.471,04	7.218,74			873.605,72		46.657,20	10.815,76		
tra-99										S	30.238,55	
ukupno tra-99		668.413,33	29.471,04	7.218,74		0,00	873.605,72	0,00	46.657,20	41.054,31	-256.214,12	
svi-99	217	1.242.345,73	99.557,45	3.500,00			2.323.440,02		85.160,90	13.423,18	-1.076.620,92	
lip-99	220	776.954,58	89.920,20	637,50	S	18.101,56	710.199,20		70.371,38	S	28.240,73	
lip-99					C	313.000,00				C	4.285,00	
lip-99											17.646,37	
ukupno lip-99		776.954,58	89.920,20	637,50		331.101,56	710.199,20	0,00	70.371,38	50.172,10	367.871,16	
srp-99	173	20.000,00	143.181,26		S	26.000,00	S	43.366,42		S	16.737,43	
srp-99					C	13.300,00	U	19.555,55				35.132,01
srp-99							3.177.749,17					
ukupno srp-99		20.000,00	143.181,26	0,00		39.300,00	3.240.671,14	0,00	62.795,37	51.869,44	-3.152.854,69	
kol-99	81	327.000,00	10.000,00		S	39.147,06	200.000,00		107.323,49	S	56.625,45	
kol-99												2.487,22
ukupno kol-99		327.000,00	10.000,00	0,00		39.147,06	200.000,00	0,00	107.323,49	59.112,67	9.710,90	
ruj-99	100	73.000,00	75.475,40		S	123.662,39	883.180,76		106.035,60			
ruj-99					C	341.886,64						
ukupno ruj-99		73.000,00	75.475,40	0,00		465.549,03	883.180,76	0,00	106.035,60	0,00	-375.191,93	
lis-99	198	480.000,00	23.317,46	1.438,89			1.410.000,00		23.032,96	3.117,36	-931.393,97	

Period	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA					RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA					Neto mjesečni rezultat
		Povrat fiktivnih depozita	m. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F i Swiss FC**	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*			
1-28-stu-99	214	724.370,02	80.072,38	1.980,07	S 75.000,00	1.277.245,03		72.164,36	9.084,95			
1-28-stu-99					U 6.494,82							
uk 1-28-stu-99		724.370,02	80.072,38	1.980,07	81.494,82	1.277.245,03	0,00	72.164,36	9.084,95	-470.577,05		
28-stu-pro-99	290	1.000.336,01	41.382,57	3.273,03	S 136.736,71	1.422.996,07	S 1.114.589,91					
28-stu-pro-99					C 737.461,37		C 480408,09					
28-stu-pro-99					U 620,00		5.002,00					
28-stu-pro-99					D 3.629,85							
uk 28-st-pr-99		1.000.336,01	41.382,57	3.273,03	878.447,93	1.422.996,07	1.600.000,00	39.559,16	584,10	-1.139.699,79		
Ukupno 1999	1837	6.438.580,07	766.424,48	127.958,23	2.094.646,24	15.177.247,04	1.600.000,00	751.261,09	231.366,26	-8.332.265,37		

Legenda: S = Swiss Finance London; C = Carr Futures London; U = Unicredito; D = Deutsche Bank

Neto rezultat predstavlja iznos ukupnog rezultata po neprijavljenim FX arbitražama u 1999. godini.

Raščlambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak u 1999. godini (dio konačnog gubitka Banke) iznosi:

USD 8.738.666,97 - dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti (USD 5.250.000,00 + EUR 3.500.000,00)

USD 1.600.000,00 - uzeti neprijavljeni depoziti

USD 129.000,00 - dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti na ime dva transfera na Swiss Finance London

USD 10.467.666,97 - UKUPNO 1999.

Provedenom rekonstrukcijom do kraja 1999. godine, utvrđen je dodatni gubitak u ukupnom iznosu od USD 23.717.666,97 (USD 10.467.666,97 iz 1999. + USD 13.250.000 iz 1998.).

* Postupkom rekonstrukcije deviznih transakcija Odjela deviznog tržišta Banke vezivane su stavke računa dobitka i gubitka po diferencijalnim FX arbitražama s pojedinom rekonstruiranom FX arbitražom. Isključivanjem stavaka računa dobiti i gubitka koje su rekonstrukcijom vezane uz pojedine FX arbitraže, ostaju (u evidencijama prometa po predmetnim računima) stavke koje ne možemo sa sigurnošću vezati uz određene FX arbitraže, te su iste izdvojene i obrađivane kao "razlike". Iste najvjerojatnije predstavljaju plaćanja po reklamacijama, kamatama, troškovima opomena i sl. po predmetnim poslovima.

** Transferi sredstava na margin račune Banke, financirani iz dobitaka po rekonstruiranim FX arbitražama, nisu uključeni u kategoriju dodatnog gubitka.

12.2.1. Dodatni gubici Banke u 1999. godini

Raščlambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak u 1999. godini (dio konačnog gubitka Banke) iznosi:

USD	8.738.666,97	- dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti
USD	1.600.000,00	- uzeti neprijavljeni depoziti
USD	129.000,00	- dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti na ime dva transfera na <u>Swiss Finance London</u>
USD	10.467.666,97	- UKUPNO 1999.

Dani fiktivni depoziti u neto iznosu od USD 8.867.666,97 uknjižavani su prema naprijed prezentiranom modelu kada se za prikrivanje nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za potrebe formiranja željenog salda na margin računima Banke, uknjižavaju fiktivni dani depoziti (vidi: *3.2.1. Manipulacija računima danih depozita - kreiranje fiktivnih depozita*).

Uzeti neprijavljeni depoziti u neto iznosu od USD 1.600.000,00 predstavljaju razliku između ukupno uzetih i ukupno vraćenih neprijavljenih depozita od ino-banaka za potrebe prikrivanja nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za formiranje željenog salda na margin računima Banke (vidi: *3.2.3. Neovlašteno uzimanje deviznih depozita*).

12.3. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 2000. godini i njihova raspodjela (u USD)

Period	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA							RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA						Neto mjesečni rezultat		
		Povrat fiktivnih depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F i Swiss FC**	Plaćanja ostali***	Doznake sa Carr/Swiss i dr.	Vraćeni neprijavljeni depoziti	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*	Doznake na Carr/Swiss	Otvorene obveze po FX arbit.			
sij-00	163	810.000,00	152.246,50			7.985,05			160.000,00	200.000,00	141.509,54	4.991,77			463.730,24		
vel-00	326	1.260.000,00	69.116,06	S	11.254,89	S	107.514,09	8.777,68		200.000,00	2.247.039,98	300.000,00	56.378,38	S	17.068,54		
vel-00						C	120.000,00							C	29.854,60		
vel-00																12.285,97	
ukupno vel-00		1.260.000,00	69.116,06	S	11.254,89		227.514,09	8.777,68	0,00	200.000,00	2.247.039,98	300.000,00	56.378,38		59.209,11	0,00	-885.964,75
ožu-00	337	840.000,00	32.753,37	C	47.590,50	S	518.100,00			100.000,00	675.580,01	900.000,00	27.496,77		8143,3		
ožu-00						C	522.100,00										
ukupno ožu-00			840.000,00	32.753,37		47.590,50		1.040.200,00	0,00	0,00	100.000,00	675.580,01	900.000,00	27.496,77	8.143,30	0,00	0,00
tra-00	202		29.271,29	S	38.211,12	S	124.868,91			300.000,00	1.620.000,00	1.000.000,00	6.672,72		19.803,53		
tra-00					4.054,34												
ukupno tra-00			0,00	29.271,29		42.265,46		124.868,91	0,00	0,00	300.000,00	1.620.000,00	1.000.000,00	6.672,72	19.803,53	0,00	0,00
svi-00	257	120.000,00	39.412,62	C	37.204,93	C	326.747,79	15.092,75			3.855.840,03	200.000,00	22.906,34		32.334,41		
svi-00					11.338,29	S	56.700,00						S	29.282,58			
ukupno svi-00			120.000,00	39.412,62		48.543,22		383.447,79	15.092,75	0,00	0,00	3.855.840,03	200.000,00	22.906,34	61.616,99	0,00	0,00
lip-00	218		8.971,05	C	139.254,09	S	104.789,24	1.710,76	74.290,00		2.500.000,00	1.100.000,00	10.562,15		8.883,33	74.290,00	1.850.000,00
lip-00				S	36.800,02	C	391.554,28										
lip-00						2.948,96											
ukupno lip-00		0,00	8.971,05		179.003,07		496.343,52	1.710,76	74.290,00	0,00	2.500.000,00	1.100.000,00	10.562,15	8.883,33	74.290,00	1.850.000,00	-4.783.417,08
srp-00	82	200.000,00	16.521,46	C	46.628,55	C	249.760,43	32.705,02				200.000,00	114,43		13.385,94		
srp-00				S	30.598,15	S	218.339,36										
ukupno srp-00			200.000,00	16.521,46		77.226,70		468.099,79	32.705,02	0,00	0,00	0,00	200.000,00	114,43	13.385,94	0,00	0,00
kol-00	280		1.757,29	C	51.884,72	C	323.317,18	27.857,49	23.525,69				5.221,36	S	0,73	23.525,69	
kol-00				S	27.251,89	S	109.675,04										
kol-00						2.220,83											
ukupno kol-00		0,00	1.757,29		81.357,44		432.992,22	27.857,49	23.525,69	0,00	0,00	0,00	5.221,36	0,73	23.525,69	0,00	538.742,35
ruj-00	279	100.000,00	10.770,00	C	41.415,54	S	312.602,37	37.303,17	350.000,00		2.250.000,00	2.400.000,00	3.686,88	S	11.284,83	350.000,00	
ruj-00					288,11										5.886,70		
ukupno ruj-00			100.000,00	10.770,00		41.703,65		312.602,37	37.303,17	350.000,00	0,00	2.250.000,00	2.400.000,00	3.686,88	17.171,53	350.000,00	0,00

Period	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA							RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM ARBITRAŽAMA						Neto mjesečni rezultat
		Povrat fiktivnih depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F i Swiss FC**	Plaćanja ostali***	Doznake sa Carr/Swiss i dr.	Vraćeni neprijavljeni depoziti	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*	Doznake na Carr/Swiss	Otvorene obveze po FX arbit.	
lis-00	252	300.000,00	40.144,67	C 38.772,34	S 56.483,25	14.612,30			2.124.849,99		29.939,05	S 7.826,94			
lis-00													6.900,15		
ukupno lis-00		300.000,00	40.144,67	38.772,34	56.483,25	14.612,30	0,00	0,00	2.124.849,99	0,00	29.939,05	14.727,09	0,00	0,00	-1.719.503,57
stu-00	299		17.769,43		S 112.023,07	3.589,04	1.385,24		1.950.000,00		26.600,06	C 57.254,58			
stu-00													4.628,15		
ukupno stu-00		0,00	17.769,43	0,00	112.023,07	3.589,04	1.385,24	0,00	1.950.000,00	0,00	26.600,06	61.882,73	0,00	0,00	-1.903.716,01
pro-00	279		9.913,58		S 162.204,25	22.162,74			1.750.000,00		5.515,74	S 14.625,25		7.540.096,85	
pro-00						C 97.500,00						C 18.821,47			
ukupno pro-00		0,00	9.913,58	0,00	259.704,25	22.162,74	0,00	0,00	1.750.000,00	0,00	5.515,74	33.446,72	0,00	7.540.096,85	-9.037.278,74
UKUPNO	2974	3.630.000,00	428.647,32	567.717,27	3.914.279,26	171.796,00	449.200,93	600.000,00	19.133.310,01	6.300.000,00	336.603,42	303.262,77	447.815,69	9.390.096,85	-26.149.447,96

Legenda: S = Swiss Finance London; C = Carr Futures London

Neto rezultat predstavlja iznos ukupnog rezultata po neprijavljenim FX arbitražama u 2000. godini.

Raščlambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak u 2000. godini (dio konačnog gubitka) iznosi:

USD 15.503.310,01 - dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti

USD 5.700.000,00 - uzeti neprijavljeni depoziti

USD 9.390.096,85 - otvorene obveze po FX arbitražama

USD 30.593.406,86 - UKUPNO 2000.

Provedenom rekonstrukcijom do kraja 2000. godine, utvrđen je dodatni gubitak u ukupnom iznosu od USD 54.311.073,81 (USD 30.593.406,86 iz 2000. + USD 10.467.666,97 iz 1999. + USD 13.250.000 iz 1998.).

* Postupkom rekonstrukcije deviznih transakcija Odjela deviznog tržišta Banke vezivane su stavke računa dobitka i gubitka po diferencijalnim FX arbitražama s pojedinom rekonstuiranom FX arbitražom. Isključivanjem stavaka računa dobiti i gubitka koje su rekonstrukcijom vezane uz pojedine FX arbitraže, ostaju (u evidencijama prometa po predmetnim računima) stavke koje ne možemo sa sigurnošću vezati uz određene FX arbitraže, te su iste izdvojene i obrađivane kao "razlike". Iste najverojatnije predstavljaju plaćanja po reklamacijama, kamatama, troškovima opomena i sl.

** Transferi sredstava na margin račune Banke, financirani iz dobitaka po rekonstruiranim FX arbitražama, nisu uključeni u kategoriju dodatnog gubitka.

*** Prikazuje plaćanja po različitim osnovama (npr. zatezne kamate, troškovi reklamacija i sl.) prema raznim ino-bankama.

12.3.1. Dodatni gubitak u 2000. godini

Raščlambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak utvrđen u 2000. godini, sastoji se od slijedećih stavaka:

USD	15.503.310,01	- dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti
USD	5.700.000,00	- uzeti neprijavljeni depoziti
USD	<u>9.390.096,85</u>	<u>- otvorene obveze po FX arbitražama</u>
USD	30.593.406,86	- UKUPNO 2000.

Dani fiktivni depoziti u neto iznosu od USD 15.503.310,01 uknjižavani su prema naprijed prezentiranom modelu kada se za prikrivanje nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za potrebe formiranja željenog salda na margin računima Banke, uknjižavaju fiktivni dani depoziti (vidi: 3.2.1. *Manipulacija računima danih depozita - kreiranje fiktivnih depozita*).

Uzeti neprijavljeni depoziti u neto iznosu od USD 5.700.000,00 predstavljaju razliku između ukupno uzetih i ukupno vraćenih neprijavljenih depozita od ino-banaka za potrebe prikrivanja nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za formiranje željenog salda na margin računima Banke (vidi: 3.2.3. *Neovlašteno uzimanje deviznih depozita*).

Obveze po otvorenim FX arbitražama u iznosu od USD 9.390.096,85, koje se izdvajaju kao sastavni dio dodatnog gubitka predstavljaju obveze Banke koje su proizišle uslijed neizvršavanja obveza prema ugovorenim uvjetima za prodaju valute stranim bankama, a tim sredstvima su podmirene već postojeće obveze s osnove ranijih gubitaka, odnosno ista su transferirana na margin račune Banke (vidi: 3.2.2. *Kašnjenje u plaćanju po otvorenim FX arbitražama i zatvaranje jedne FX arbitraže otvaranjem druge*). Ukupni iznos otvorenih FX arbitraža sastoji se od slijedećega:

1) Iznos od USD 1.850.000,00 odnosi se na otvorenu FX arbitražu zaključenu s Unicreditom, označenu kao x-216 od 30. lipnja 2000. godine, a sredstva su umjesto njima transferirana na margin račune Banke. Iznos od USD 500.000,00 je dana 30. lipnja 2000. godine transferiran na margin račun Banke kod Swiss Finance London, dok iznos od USD 1.350.000,00 čini sastavni dio ukupnog transfera od dana 30. lipnja 2000. godine (koji je iznosio USD 1.423.694,60) na margin račun Banke kod Carr Futures London.

2) Iznos od USD 7.540.096,85 predstavlja prikaz otvorenih stavaka u ukupnom iznosu u USD, za otvorene FX arbitraže ugovorene u USD i EUR. Ove otvorene obveze Banke po osnovi FX arbitraža sastoje se od slijedećeg:

a) Umjesto izvršenja obveza Banke po ugovorenim/otvorenim FX arbitražama u iznosu od USD 2.455.848,33, obavljena su plaćanja: a) kamate na uzeti depozit od LHB-a u iznosu od USD 5.848,33, b) transferirano je USD 1.925.000,00 na margin račun Banke kod Carr Futures London, i c) transferirano je USD 525.000,00 na margin račun Banke kod Swiss Finance London.

b) Umjesto izvršenja obveza Banke po ugovorenim/otvorenim FX arbitražama u iznosu od EUR 5.465.758,69 (protuvrijednost USD 5.084.248,52), sredstva su korištena za namještanje željenog stanja u poslovnim knjigama Banke, odnosno ostvareni gubici po neprijavljenim FX arbitražama u istom iznosu nisu knjiženi/iskazani.

12.4. Pregled konačnih rezultata po rekonstruiranim FX arbitražama u 2001. i 2002. godini (do 7.ožujka) i njihova raspodjela (u USD)

Mjesec	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM FX ARBITRAŽAMA								RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM FX ARBITRAŽAMA						Neto mjesečni rezultat
		Povrat fikt. depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F. i Swiss FC**	Plaćanja ostali***	Vraćeni uzeti neprijavljeni depoziti	Podmirene obveze po otvor. FX arb..	Ostalo	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*	Nepodmirene obveze po FX arbitr.	Ostalo	
sij-01	360		5.744,93		S 305.422,70	28.941,89		284.028,54	0,00	250.000,00	155.336,11	550,00	0,00	3.436.285,87		
sij-01					C 542.848,33											
uk. sij-01		0,00	5.744,93	0,00	848.271,03	28.941,89	0,00	284.028,54	0,00	250.000,00	155.336,11	550,00	0,00	3.436.285,87	-2.675.185,59	
vel-01	368	0,00	5.180,76	0,00	87.496,31	68.696,61	0,00	1.636.285,87	0,00	100.000,00	2.500.000,00	200,69	4.589,66	2.931.016,03	-3.738.146,83	
ožu-01	436		10.999,13		S 70.517,06	73.981,62		143.353,97	⁴ 200.000,00	0,00	0,00	12.987,88	0,00	13.688.806,34		
ožu-01					C 12.346,74											
uk. ožu-01		0,00	10.999,13	0,00	82.863,80	73.981,62	0,00	143.353,97	200.000,00	0,00	0,00	12.987,88	0,00	13.688.806,34	-13.190.595,70	
tra-01	293	0,00	2.288,19	0,00	S 45.909,99	65.095,44	2.500.000,00	3.304.217,42	0,00	0,00		0,30	1.054,23		5.916.456,51	
svi-01	327	0,00	66,80	0,00	C 134.000,00	23.369,18	0,00	124.014,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.613.112,04	-9.331.661,11	
lip-01	310		4.352,50	0,00	C 547.438,31	38.688,96		3.376.318,52	0,00	0,00	883.800,00	3.743,65	0,00	1.500.000,00		
lip-01					S 77.906,20											
uk. lip-01		0,00	4.352,50	0,00	625.344,51	38.688,96	0,00	3.376.318,52	0,00	0,00	883.800,00	3.743,65	0,00	1.500.000,00	1.657.160,84	
srp-01	128	0,00	570,15	398,69	S 924.380,09	50.959,71	547.203,86	2.573.170,99	0,00	0,00	514.014,15	604,40	0,00	625.008,32	2.957.056,62	
kol-01	249	0,00	670,35	0,00	S 112.400,93	82.530,44			0,00	0,00		3.248,45	0,00	4.350.409,80	-4.158.056,53	
ruj-01	131	0,00	3.193,68	0,00	S 303.269,76	55.778,76			0,00	0,00	2.000.000,00	29,83	2.753,33	1.279.604,06	-2.920.145,02	
lis-01	151		5.465,39	C 141.211,52	C 1.140.515,56	190.021,31						6.789,24		3.669.198,88		
lis-02					S 240.120,94											
uk. lis-01		0,00	5.465,39	141.211,52	1.380.636,50	190.021,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.789,24	0,00	3.669.198,88	-1.958.653,40	
stu-01	191		983,63	376,39	S 263.232,59	218.546,67	0,00		³ 48.830,35	0,00		1.043,29	0,00	3.173.065,11		
stu-01					C 120.000,00				² 27.791,75							
uk. stu-01		0,00	983,63	376,39	383.232,59	218.546,67	0,00	0,00	76.622,10	0,00	0,00	1.043,29	0,00	3.173.065,11	-2.494.347,02	
pro-01	281		120,84	C 160.760,73		136.196,44			³ 68.108,44	0,00	0,00	863,43	0,00	7.540.978,06	¹ 270.000,00	
pro-01									² 7.732,89							
uk. pro-01		0,00	120,84	160.760,73	0,00	136.196,44	0,00	0,00	75.841,33	0,00	0,00	863,43	0,00	7.540.978,06	270.000,00	
sij-02	368		217,32	C 235.340,94	S 670.041,49	151.869,30		7.780.732,97	¹ 270.000,00	500.000,00	0,00	430,51	0,00	1.073.264,15	0,00	
sij-02				S 139.285,10					¹ 330.030,57							
sij-02										² 57.831,57						
uk. sij-02		0,00	217,32	374.626,04	670.041,49	151.869,30	0,00	7.780.732,97	657.862,14	500.000,00	0,00	430,51	0,00	1.073.264,15	0,00	

Mjesec	Br. arb.	RASPODJELA DOBITKA PO REKONSTRUIRANIM FX ARBITRAŽAMA								RASPODJELA GUBITKA PO REKONSTRUIRANIM FX ARBITRAŽAMA						Neto mjesečni rezultat
		Povrat fikt. depozita	rn. dobiti (684)	rn dobiti - razlike*	Transferi na Carr F. i Swiss FC**	Plaćanja ostali***	Vraćeni uzeti neprijavljeni depoziti	Podmirene obveze po otvor. FX arb..	Ostalo	Dani fiktivni depoziti	Uzeti neprijavljeni depoziti	rn gubitka (635)	rn gubitka - razlike*	Nepodmirene obveze po FX arbit.	Ostalo	
vel-02	219		942,46	0,00	S 60.564,35	91.285,95	0,00	0,00	¹ 24.543,05	0,00	357.505,67	37.668,35	0,00	2.768.960,05	¹ 1.366.311,28	
vel-02									¹ 27.000,00							
uk. velj-02		0,00	942,46	0,00	60.564,35	91.285,95	0,00	0,00	51.543,05	0,00	357.505,67	37.668,35	0,00	2.768.960,05	1.366.311,28	-4.326.109,54
ožu-02	23	0,00	0,00	0,00	0,00	59.139,73	0,00	0,00	¹ 278.844,26	0,00	400.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
ožu-02																
uk. ožu-02		0,00	0,00	0,00	0,00	59.139,73	0,00	0,00	278.844,26	0,00	400.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-62.016,01
UKUPNO	3.918	0,00	40.796,13	677.373,37	5.658.411,35	1.335.102,02	3.047.203,86	19.222.123,23	1.340.712,88	850.000,00	6.810.655,93	68.160,02	8.397,22	55.649.708,71	1.636.311,28	-33.701.510,32

Legenda: S = Swiss Finance London; C = Carr Futures London;

¹ razlike između prolaznih računa FX arbitraža (1692 i 2693), detaljnije opisana u mjesečnim rekonstrukcijama;

² račun kamatnih prihoda od depozita kod stranih banaka (661921);

³ račun potraživanja u devizama po osnovi kamatnih prihoda na dane depozite stranim osobama (130902);

⁴ plasirani stvarni neprijavljeni depoziti.

Neto rezultat predstavlja iznos ukupnog rezultata po neprijavljenim FX arbitražama u 2001. i 2002. godini (zaključno sa 7. ožujka 2002. godine).

Rašclambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak (dio konačnog gubitka) u navedenom razdoblju:

USD 850.000,00 - dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti

USD 3.763.452,07 - uzeti neprijavljeni depoziti

USD 36.427.585,48 - otvorene obveze po FX arbitražama

USD 705.893,40 - razlike između prolaznih računa FX arbitraža (1692 i 2693)

USD 41.746.930,95 - UKUPNO 2001.i 2002.

Provedenom rekonstrukcijom do 7. ožujka 2002. godine, utvrđen je dodatni gubitak (konačni gubitak) u ukupnom iznosu od USD 96.058.004,76 (USD 41.746.930,95 iz 2001. i 2002. + 30.593.406,86 iz 2000. + USD 10.467.666,97 iz 1999. + USD 13.250.000,00 iz 1998.).

* Postupkom rekonstrukcije deviznih transakcija Odjela deviznog tržišta Banke vezivane su stavke računa dobitka i gubitka po diferencijalnim FX arbitražama s pojedinom rekonstruiranom FX arbitražom. Isključivanjem stavaka računa dobiti i gubitka koje su rekonstrukcijom vezane uz pojedine FX arbitraže, ostaju (u evidencijama prometa po predmetnim računima) stavke koje ne možemo sa sigurnošću vezati uz određene FX arbitraže, te su iste izdvojene i obrađivane kao "razlike". Iste najvjerojatnije predstavljaju plaćanja po reklamacijama, kamatama, troškovima opomena i sl.

** Transferi sredstava na margin račune Banke, financirani iz dobitaka po rekonstruiranim FX arbitražama, nisu uključeni u kategoriju dodatnog gubitka.

*** Prikazuje plaćanja po različitim osnovama (npr. zatezne kamate, troškovi reklamacija i sl.) prema raznim ino-bankama.

12.4.1. Dodatni gubitak u 2001. i 2002. godini (do 07. ožujka)

Raščlambom obilježja transakcija i knjigovodstvenih evidencija, dodatni gubitak (dio konačnog gubitka) u 2001. i 2002. sastoji se od slijedećih stavaka:

USD	850.000,00	- dodatno uknjiženi dani fiktivni depoziti
USD	3.763.452,07	- uzeti neprijavljeni depoziti
USD	36.427.585,48	- otvorene obveze po FX arbitražama
USD	705.893,40	- razlike između prolaznih računa FX arbitraža
USD	41.746.930,95	- UKUPNO 2001.i 2002.

Dani fiktivni depoziti u neto iznosu od USD 850.000,00 uknjižavani su prema naprijed prezentiranom modelu kada se za prikrivanje nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za potrebe formiranja željenog salda na margin računima Banke, uknjižavaju fiktivni dani depoziti (vidi: 3.2.1. *Manipulacija računima danih depozita - kreiranje fiktivnih depozita*).

Uzeti neprijavljeni depoziti u neto iznosu od USD 3.763.452,07 predstavljaju razliku između ukupno uzetih i ukupno vraćenih neprijavljenih depozita od ino-banaka za potrebe prikrivanja nastalih gubitaka po poslovima kupoprodaje deviza (FX arbitražama), odnosno za formiranje željenog salda na margin računima Banke (vidi: 3.2.3. *Neovlašteno uzimanje deviznih depozita*).

Obveze po otvorenim FX arbitražama u iznosu od USD 36.427.585,48, koje se izdvajaju kao sastavni dio dodatnog gubitka predstavljaju obveze Banke koje su proizišle uslijed neizvršavanja obveza prema ugovorenim uvjetima za prodaju valute stranim bankama, a tim sredstvima su podmirene već postojeće obveze s osnove ranijih gubitaka, odnosno ista su transferirana na margin račune Banke (vidi: 3.2.2. *Kašnjenje u plaćanju po otvorenim FX arbitražama i zatvaranje jedne FX arbitraže otvaranjem druge*).

Razlike između prolaznih računa FX arbitraža u neto iznosu od USD 705.893,40, koje se izdvajaju kao sastavni dio dodatnog gubitka odnose se na

a) prikrivanje gubitaka po FX arbitražama u tekućem mjesecu (koji se očituje kao neto dugovni saldo prolaznih računa) na način da se knjigovodstveni nalog za FX arbitražu iz narednog mjeseca valutira unazad (kupovni krak FX arbitraže evidentira se na prolaznom računu 269 u tekućem mjesecu) te se tako uspostavlja ravnoteža između prolaznih računa. Ovakvi slučajevi utvrđeni su u prosincu 2001. i siječnju 2002. godine, i

b) ostvareni gubitak po FX arbitražama u tekućem mjesecu koji se očituje kao neto dugovni saldo prolaznih računa ili dobit koja se očituje kao neto potražni saldo prolaznih računa. Ovakvi slučajevi utvrđeni su u veljači i ožujku 2002. godine.

12.5. Ukupni dodatni gubitak utvrđen u razdoblju od 1998. do 2002. godine

Ukupni dodatni gubitak utvrđen temeljem provedenih mjesečnih rekonstrukcija do dana 7. ožujka 2002. godine iznosi USD 96.058.004,76.

Provedenom rekonstrukcijom utvrđeno je istovjetno stanje uknjiženih fiktivnih depozita, uzetih neprijavljenih depozita i nepodmirenih obveza po otvorenim FX arbitražama u originalnoj valuti kako je specificirano u Tablici 4.

Ukupne neizmirene obveze Banke (prikazane u Tablici 4.) razlikuju se od iznosa dodatnog gubitka (konačnog gubitka) utvrđenog temeljem mjesečnih rekonstrukcija za iznose troškova za kašnjenje po otvorenim FX arbitražama, troškova kamata na uzete neprijavljene depozite, gubitka po margin računima kod Carr Futures London i Swiss Finance London, iznos preostale pozitivne razlike između prolaznih računa FX arbitraža te za iznos tečajnih razlika⁷, kako je prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 15: Prikaz stavaka ukupnog konačnog gubitka za razdoblje od 1998. do 2002. godine

R.br.	Opis	Iznos u USD	Tečajne razl. u odnosu na 1b)
1	Dodatni gubitak po FX arbitražama - mjesečne rekonstrukcije	96.058.004,76	
1a	Pozitivna razlika između prolaznih računa FX arb.*	278.844,00	
1b	<i>Dodatni gubitak poFX arbitražama -mjesečne rekonstrukcije bez 1a)</i>	<i>96.336.848,76</i>	
2	Presjek stanja po srednjem tečaju HNB na dan 15.03.2002.(Tablica 4.)		
3	<i>Dodatni gubitak po FX arbitražama 15.03.2002.</i>	<i>95.266.752,05</i>	<i>1.070.096,71</i>
4	Ukupno troškovi za kašnjenje po otvr. FX arbitražama	1.157.305,80	
5	Ukupno troškovi kte. na neprijavljene uzete depozite	19.702,00	
6	Razlika - gubitak po margin računima**	1.182.551,88	
	Ukupni dodatni gubitak - presjek 15.03.2002. (3+4+5+6)	97.626.311,73	

* utvrđena na dan 07.03.2002. u iznosu od EUR 180.260,76 + USD 100.548,34. Ista na dan 15.03.2002. iznosi USD 280.809,10

** predstavlja razliku između inicijalnog depozita na margin računima i vraćenih/plaćenih sredstava (sredstva vraćena Banci od strane Carr Futures London 21. ožujka 2002. godine, sredstva plaćena od strane Banke prema Swiss Finance London 20. svibnja 2002. godine) koja nije uključena u mjesečne rekonstrukcije budući su iste provedene završno s datumom 7. ožujka 2002. godine

Obzirom da je provedenom rekonstrukcijom poslovnih događaja utvrđena preostala pozitivna razlika između prolaznih računa FX arbitraža u ukupnom iznosu od USD 280.809,10 (stanje na dan 15. ožujka 2002.), ukupni konačni gubitak Banke po predmetnim poslovima iznosi USD 97.345.502,63 (USD 97.626.311,73 - USD 280.809,10) odnosno 814.762.193,30 kuna (prema srednjem tečaju HNB na dan 15.03.2002. godine).

⁷ Radi prikaza rezultata trgovanja devizama dobivenih provedenom rekonstrukcijom na mjesečnoj osnovi, korišten je srednji tečaj Banke za USD važeći na zadnji dan u mjesecu obrade (odnosno za obveze po otvorenim FX arbitražama iz ranijih razdoblja koje su se zatvarale u mjesecima obrade primjenjen je srednji tečaj Banke za USD na zadnji dan iz mjeseca kada je obveza nastala) dok je iznos ukupnih neizmirenih obveza na dan 15. ožujka 2002. godine izračunat prema važećem srednjem tečaju HNB.

13. Usporedni prikaz broja prijavljenih i neprijavljenih FX arbitraža, protrgovanog volumena i rezultata po istima u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine

Tablica 16: Usporedni prikaz broja prijavljenih i neprijavljenih FX arbitraža, protrgovanog volumena i rezultata po istima u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine

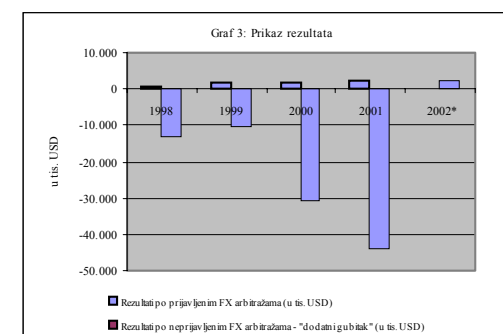
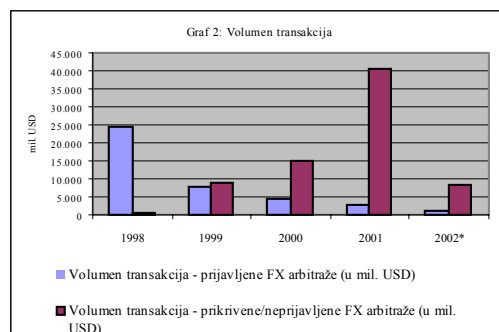
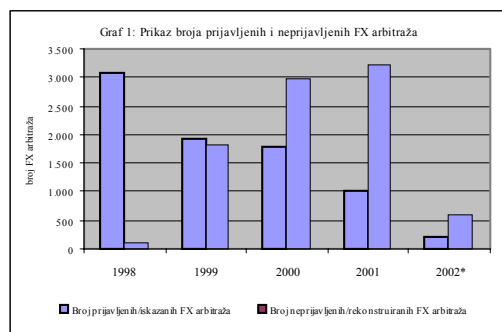
R. b.	Opis	1998	1999	2000	2001	2002*	Ukupno
1	Broj prijavljenih/iskazanih FX arbitraža	3.086	1.922	1.800	1.001	225	8.034
2	Broj neprijavljenih/rekonstruiranih FX arbitraža	93	1.837	2.974	3.225	610	8.739
3	Volumen transakcija - prijavljene FX arbitraže (u mil. USD)	24.414	7.772	4.584	2.932	959	40.662
4	Volumen transakcija - prikrivene/neprijavljene FX arbitraže (u mil. USD)	609	9.054	14.887	40.777	8.304	73.631
5	Rezultati po prijavljenim FX arbitražama (u tis. USD)	612	1.761	1.881	2.075	311	6.639
6	Rezultati po neprijavljenim FX arbitražama - "dodatni gubitak" (u tis. USD)	-13.250	-10.468	-30.593	-43.992	2.245	-96.058

Napomene:

* predstavlja stanja do dana 15. ožujka 2002. godine

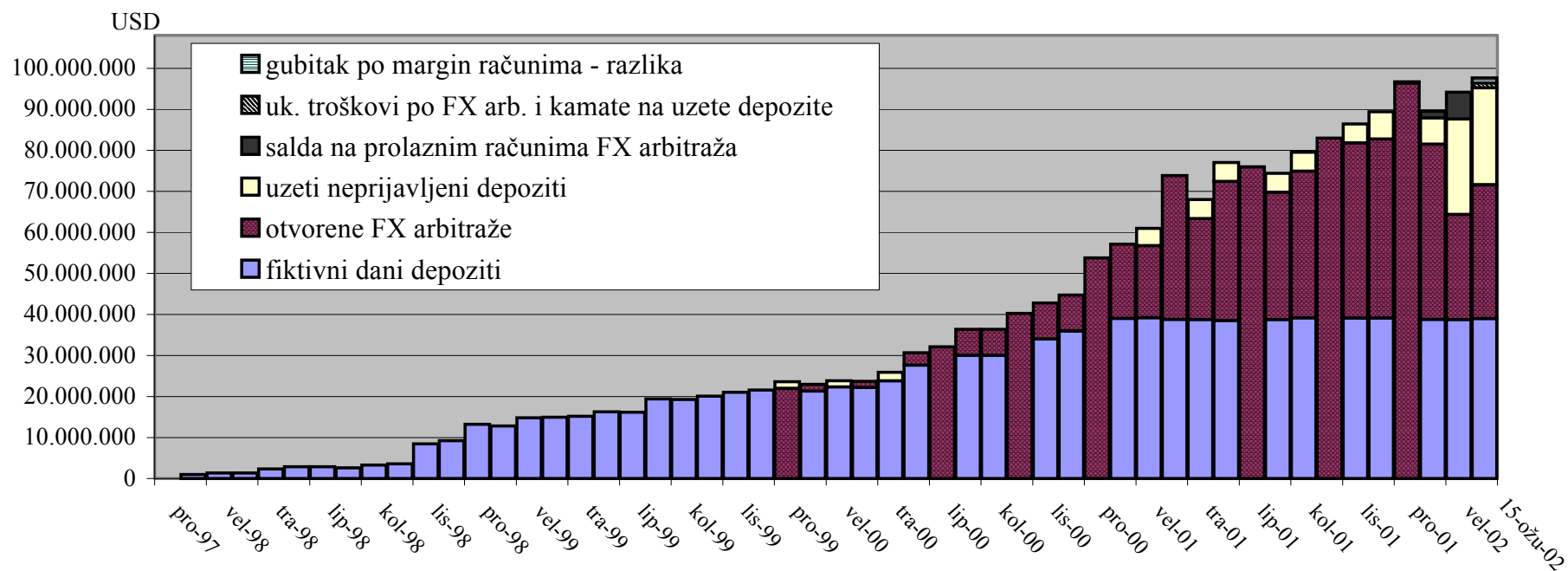
** uz r. b. 3. i 4. - volumeni su izračunati na način da su kupovni promet i inicijalnim valutama zbrojeni po promatranim godinama te su isti potom pretvoreni u USD protuvrijednosti (po srednjem tečaju Banke važećem na kraju određene godine). Prodajni promet su veći za iznos utvrđenog konačnog gubitaka i tečajne razlike.

*** uz r. b. 5. - rezultate po prijavljenim FX arbitražama predstavljaju evidentirani iznosi u poslovnim knjigama Banke po prijavljenim FX arbitražama



14. Strukturni prikaz kretanja konačnog/dodatnog gubitka u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine, prema načinu prikrivanja istog

Graf 4: Strukturni prikaz kretanja konačnog/dodatnog gubitka u razdoblju od 1998. do dana 15. ožujka 2002. godine, prema načinu prikrivanja istog



15. Historigram - pregled odabranih događaja

